

TARIM VE HAYVANCILIK RAPORU

KAYSERİ 2023

SUNUM

Dünyada tarım yapılan alanların büyük bir bölümünde tarla bitkileri üretimi yapılmaktadır ve tarla bitkileri üretimi yapılan bu alanların yarısına yakınına ise tahıllar oluşturmaktadır.

Tahıllar, serin iklim tahılları ve sıcak iklim tahılları olarak iki ayrı grup altında incelenmektedir. Buğday, arpa, çavdar, yulaf serin iklim tahılları içerisinde yer alırken, çeltik, mısır, sorgum ve çeşitli darılar sıcak iklim tahıllarına dâhildir.

Dünyada en fazla üretilen serin iklim tahılı buğday, sıcak iklim tahılı ise mısır ve çeltiktir. Tahıllar, hem doğrudan insan beslenmesinde hem de hayvan beslemesinde kullanılan stratejik bitkilerdir. Ülkemizde de bu durum benzerlik göstermektedir.

Kayseri genelinde ağırlıklı olarak şeker pancarı, çerezlik ay çekirdeği, çerezlik kabak çekirdeği, patates, yem bitkileri, baklagiller, arpa, buğday, elma, üzüm yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bölgemizin coğrafi konum itibarıyla, farklı toprak ve iklim özelliklerine sahip olması, sulı ve kuru tarımda farklı ürünlerin yetişmesini sağlamaktadır.

İlimiz bölgesel olarak tarımsal üretimde çeşitliliğe sahip olup, tahıllar, şekerpancarı, patates tohumluğu, kuru baklagiller ve hayvancılık öne çıkan ürünler arasındadır. Bölge, kırmızı et ve et ürünleri, süt, tavuk yumurtası, iç su alabalık yetiştiriciliği ve arıcılık bakımından da ülke genelinde önemli bir yere sahiptir.

Kayseri ayrıca, zengin florasıyla tıbbi ve aromatik bitkiler, yem bitkileri yetiştiriciliği, çeşitli alanlarda çerezlik kabak, elma, kayısı, üzüm gibi spesifik ürünlerle meyvecilik ve jeotermal enerji kaynaklarıyla seracılık bakımından geliştirilmeye açık bir potansiyel sergilemektedir.

İlimiz, sadece bitkisel üretim bakımından değil, hayvansal üretim bakımından da ülkemizde önemli bir konumundadır. Bölge kaynaklarının etkin ve yerinde kullanımından hareketle, hazırlanan bu rapor, bölgede söz konusu kaynaklar ve potansiyelin değerlendirilmesi ve katma değere dönüştürülmesi açısından yol gösterici bir belge niteliği taşımaktadır.

İlimizin sahip olduğu tarımsal zenginlik ve üretim potansiyelinden tam anlamıyla yararlanıldığı söylenemez. Bu potansiyelin üretime ve ekonomik yarara dönüştürülerek ilin gelir ve refah düzeyinin artırılması için mevcut kaynakların iyi analiz edilmesi, verimli ve sürdürülebilir kullanımı ile ilgili planlamaların yapılması gerekmektedir. Bu planlama çalışmaları doğrultusunda, yatırım projelerinin doğru kanallara yönlendirilmesi ile mümkün olabilecektir.

İlimiz kırmızı et ve et ürünleri, süt, tavuk yumurtası, iç su alabalık yetiştiriciliği ve arıcılık bakımından ülke genelinde önemli bir pay almaktadır. Bölge ayrıca, zengin florasıyla tıbbi ve aromatik bitkiler, yem bitkileri yetiştiriciliği, çeşitli alanlarda çerezlik kabak, elma, kayısı, üzüm gibi spesifik ürünlerle meyvecilik ve jeotermal enerji kaynaklarıyla seracılık bakımından geliştirilmeye açık bir potansiyel sergilemektedir.

İlimiz çevre ilçeleriyle birlikte düşünüldüğünde en fazla ekilen tarım ürünü buğdaydır. 1.875.171 dekar alana sahip buğdayın üretim miktarı ise 577.817 tondur. Bunun yanı sıra ilimizde şekerpancarı 1.258.429 ton üretim verisine sahiptir. Çayır ve mera alanlarının toplam arazi varlığının yüzde 40'ini teşkil etmesi, ilimiz hayvancılığının gelişmesinde önemli etkileri bulunmaktadır. Kayseri'de sığır, manda, koyun, kıl keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır. Şehrimiz ekonomisine katkı sağlayan bir diğer hayvancılık sektörleri yumurta tavukçuluğu ve arıcılıktır.

“ 2023 Tarım ve Hayvancılık Raporunun “ amacı; ilimiz üreticilerinin durum analizi yapılarak, yerel ve ulusal ekonomiye katkılarının artırılmasına yönelik envanter çalışması gerçekleştirmektir. Uzman ekibimiz tarafından yoğun çalışma neticesinde ortaya konulan bu rapor, hazırlanırken kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler analiz edilerek, reel sonuçlar ortaya konulmuştur.

Katılımcılık ilkesi çerçevesinde çeşitli kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak hazırlanan rapor, yeni dönem Bölge Planının ilgili alanlarına temel oluşturması bakımından da önem taşımaktadır.

Açıklamış olduğumuz bu rapordaki bilgiler, görüş ve değerlendirmeler, kesin hükümler içermemektedir. İçeriğinde yer alan verilerin kullanımı ve uygulama sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak yatırım kararı veren ya da finansman sağlayan kişiler ve kuruluşlara ait olup, bu konuda her ne şekilde olursa olsun, rapor içerisindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğru ve dolaylı olarak oluşacak zararlardan hiçbir şekilde Kayseri Ticaret Borsası sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları saklıdır ve izinsiz kullanılamaz. Kayseri Ticaret Borsasının yazılı onayı alınmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz, bilgileri referans verilmeden kullanılamaz.

2023 Tarım raporumuzun hazırlanmasında özverili çalışmalarından dolayı, çalışma ekibimize teşekkür eder, raporun ilimiz ve bölgemiz için hayırlı olmasını temenni ederiz.

KAYSERİ TİCARET BORSASI

TAKDİM

Kıymetli Üyelerimiz,

Son yüzyılda, nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme ile doğal kaynaklar üzerindeki baskı giderek artarken, fosil yakıtların yoğun kullanımı, enerji üretimi, tarım ve ulaşım gibi faaliyetlerle doğal ekosistem giderek bozulmaya başlamıştır.

En temel ihtiyacımız olan beslenme, insanlık var olduğu sürece stratejik konumunu koruyacaktır.

Dünya nüfusundaki artış trendi dikkate alındığında, yeterli miktarda gıda üretebilen olan ülkeler geleceğe güvenli bakabileceklerdir.

Tarım; gıda güvencesi, sanayi alanlarına hammadde sağlaması, istihdam ve ekonomiye katkısı ve kırsal alanların önemli bir bölümünde temel geçim kaynağı olması gibi rollerle günümüzde de temel sektörler arasında önemli bir konumdadır.

Biyolojik çeşitliliğin korunması, toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımının sağlanması, arz güvencesini sağlamak amacıyla tarımsal üretimde kalite ve verimliliğin artırılması, gıda güvencesi ile güvenilirliğinin teminat altına alınması, yenilikçi ürün ve bilişim uygulamalarının hayata geçirilmesi, markalaşmanın ve pazar payının genişletilmesi için kurumsal sorumluluk bilinciyle uzun vadeli politikalar üretmeliyiz.

Kırsal nüfus, tarım nüfusunun toplam istihdamdaki payı ve Gayri Safi Katma Değer (GSKD) içerisinde tarımın payı dikkate alındığında, tarım, diğer sektörler arasında, Ülkemiz ve Bölgemiz için halen önemini koruyan sosyal ve ekonomik bir faaliyettir.

Türkiye’de yaşayan nüfusunun yaklaşık %25’i geçimini tarımdan sağlamaktadır. Yine 5,2 milyon kişi ile ülke istihdamının yaklaşık %25’i tarımdan sağlanmaktadır. Bu orana kabaca tarıma dayalı sanayi ve ulaşım sektörlerinin de eklendiğini düşünecek olursak bu oranın katlanacağı açıktır.

Kayseri Ticaret Borsası olarak her zaman İlimizin ve Bölgemizin Tarım ve Hayvancılık Sektörlerinin sorunlarını ortaya koymak, çözüm yolları üretmek, üreticilerimizin ve tüccarlarımızın ticaretinin önündeki zorlukları aşmak, üyelerimizin dünya pazarlarına açılmasına katkı sağlamak, amacıyla çalışmıştır.

Borsamızı, üyelerimizin ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmet üreten, onlara danışmanlık yapan kuruma dönüştürdük. Meslek komitelerimize ve üyelerimize en kaliteli şekilde hizmet vermeyi amaçlayan akreditasyon sistemini başarıyla hayata geçirerek, uluslararası standartlarda hizmetler sunmaktayız.

Sorumluluklarımızın bilinciyle gerçekleştirdiğimiz çalışmalarını içeren, 2023 Kayseri Tarım ve Hayvancılık Raporumuzu sizlere sunmaktan dolayı gurur duyuyoruz.

Belirlediğimiz hedeflerin gerçekleşmesine çok değerli katkı sunan, Meclis Üyelerimi, Yönetim Kurulu Üyelerimi ve tüm çalışma arkadaşlarımı tebrik ediyorum, başarılı çalışmalarının devamını diliyorum.

Saygılarımla

Recep Bağlamış

Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

1- GİRİŞ	8
2- GENEL BİLGİLER	9
3- TÜRKİYE' DEKİ ÜRETİM İSTATİSTİKLERİ	10
A) Türkiye'deki Bitkisel Üretim İstatistikleri	10
B) Türkiye'deki Hayvansal Üretim İstatistikleri	12
C) Türkiye'deki Diğer Hayvansal Ürünlere Ait Üretim İstatistikleri	13
4- TÜRKİYE'DE ARAZİ	14
4.1 TARIM ALANLARI	14
4.2 TÜRKİYE'DE BİTKİSEL ÜRETİM	16
4.2.1 SEBZE ÜRETİMİ	17
4.2.2 MEYVE ÜRETİMİ	18
4.2.3 SÜS BİTKİLERİ ÜRETİMİ	19
5-TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK	20
5.1 TÜRKİYE'DE BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK	20
5.2 TÜRKİYE' DE KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK	21
5.3 TÜRKİYE'DE KANATLI KÜMES HAYVANCILIĞI	22
5.4 TÜRKİYE'DE SU ÜRÜNLERİ	23
6.KAYSERİ TARIM GÖRÜNÜMÜ	26
6.1 KAYSERİ'DEKİ BİTKİSEL ÜRETİM	26
6.2 KAYSERİ'DE YAPILAN BİTKİSEL ÜRETİM DESTEKLEMELERİ	30
6.3 KAYSERİ İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	31
6.3.1. KAYSERİ İLİ TOPRAK YAPISI	32
6.3.2 KAYSERİ'DE HAYVANCILIK	33
A) KAYSERİ' DE BÜYÜKBAŞ ÜRETİM DEĞERLERİ	35
B) KAYSERİ' DE KÜÇÜKBAŞ ÜRETİM DEĞERLERİ	35
C) KAYSERİ'DEKİ KANATLI VARLIĞI	36
E) KAYSERİ'DEKİ SU ÜRÜNLERİ	38
6.3.3 KAYSERİ'DE ORMAN VARLIĞI	40
KAYSERİ'DE TARIMA YATIRIM YAPMAK İÇİN 10 NEDEN?	40
7. KAYSERİ'DE TARIMSAL YATIRIM İÇİN UYGUN SEKTÖRLER VE ALANLAR	41
7.1 KAYSERİ'DE ORGANİK TARIM VE İYİ TARIM UYGULAMALARI	41
7.2 KAYSERİ İLİ TARIMSAL YATIRIMLAR	41
A) KAYSERİ'DE MEYVECİLİK SEKTÖRÜ	41
B) KAYSERİ'DE SEBZECİLİK VE TARLA	41
7.3 KAYSERİ'DE LİSANSLI DEPOCULUK	42
8.KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ TARIM ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ	44
8.1 BUĞDAY ÜRETİM DEĞERLERİ	44

8.3 ŞEKER PANCARI ÜRETİM DEĞERLERİ.....	45
9. KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ MEYVE ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ.....	47
9.1 ELMA ÜRETİM DEĞERLERİ.....	47
9.2 KAYISI ÜRETİM DEĞERLERİ.....	48
9.3 KIRAZ ÜRETİM DEĞERLERİ.....	49
9.4 ÜZÜM ÜRETİM DEĞERLERİ.....	50
10. KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ SEBZE ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ.....	52
10.1 PATATES ÜRETİM DEĞERLERİ.....	53
10.2 PATLICAN ÜRETİM DEĞERLERİ.....	54
10.3 KABAK ÜRETİM DEĞERLERİ.....	54
11.TARIM VE HAYVANCILIK DESTEKLERİ.....	54
11.1 DESTEKLER.....	54
• FARK ÖDEMESİ DESTEKLERİ.....	56
• BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK DESTEKLERİ.....	57
• KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK DESTEKLERİ.....	57
• SU ÜRÜNLERİ DESTEĞİ.....	58
TARIMSAL ARAŞTIRMA ve GELİŞTİRMENİN DESTEKLENMESİ.....	58
• Ar-Ge desteği.....	58
• Hayvan gen kaynakları desteği.....	58
11.2) KAYSERİ'DEKİ 2023 YILI İL BAZINDA BİTKİSEL ÜRETİM DESTEKLEMELERİ.....	59

TABLO DİZİNİ

Tablo 1:İlimiz Verileri.....	9
Tablo 2 Tarım Alanlarının Kullanım Şekillerine Göre Yüzdesi	9
Tablo 3: İlimiz Üretim Değerleri Miktarı.....	10
Tablo 4: Kayseri İli Arazi Dağılımı.....	10
Tablo 5: Hayvan Sayıları ve Değişim Oranları.....	12
Tablo 6: Yıllara Göre Tarım Alanlarının Niteliklerine Göre Dağılımı.....	14
Tablo 7: Türkiye Tarım Alanları İl Bazında Dağılımı.....	15
Tablo 8: Ürünlere Göre Ekim Yapılan Alanların Yıllar İçindeki Üretim Miktarları.....	16
Tablo 9: Sebzelerin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları.....	17
Tablo 10: Meyvelerin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları.....	18
Tablo 11: Süs Bitkilerinin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları.....	19
Tablo 12:Süs Bitkilerinin Yıllar İçinde İthalat ve İhracat Rakamları.....	19
Tablo 13:Büyükbaş Hayvanların Yıllar İçindeki Değişim Miktarları.....	20
Tablo 14:Küçükbaş Hayvanların Yıllar İçindeki Değişim Miktarları.....	21
Tablo 15: Kümes Hayvancılığı Üretim Miktarı.....	22
Tablo 16: 2023 Yılı Kayseri Bitkisel Üretim Verileri.....	26-30
Tablo 17: 2023 Yılı İl Bazında Bitkisel Üretim Desteklemeleri.....	30
Tablo 18 : 2023 Yılı Kayseri İlçe Bazında Tarım Alanı Büyüklükleri.....	31-32
Tablo 19: Kayseri'deki Hayvancılık İstatistik Verileri.....	34
Tablo 20:Kayseri İlçelerinde Bulunan Büyükbaş Hayvan Sayıları.....	35
Tablo 21:Kayseri İlçelerinde Bulunan Küçükbaş Hayvan Sayıları.....	36
Tablo 22:Türkiye Kümes Hayvan Sayıları.....	36-37
Tablo 23 :Türkiye İllere Göre Bal Üretimi.....	38
Tablo 24: Türkiye'deki Arıcılık Verileri.....	38
Tablo 25: Su Ürünleri Verileri.....	39
Tablo 26: Kayseri'de Orman Varlığı Alanları.....	40
Tablo 27: Kayseri'de Üretilen Buğdayın Türkiye'deki Payı.....	44
Tablo 28:Kayseri'de Üretilen Arpanın Türkiye'deki Payı.....	45
Tablo 29:Kayseri'de Üretilen Şeker Pancarının Türkiye'deki Payı.....	46
Tablo 30: İllere Göre Şeker Pancarı Ekim, Üretim ve Verimi.....	46
Tablo 31:Kayseri'de Üretilen Elmanın Türkiye'deki Payı.....	47
Tablo 32: 2023 Yılı Elma Çeşitlerindeki İstatistikler.....	48
Tablo 33:Kayseri'de Üretilen Kayısının Türkiye'deki Payı(ton).....	49
Tablo 34:Kayseri'de Üretilen Kirazın Türkiye'deki Payı(ton).....	50
Tablo 35:Kayseri'de Üretilen Üzümün Türkiye'deki Payı.....	51
Tablo 36:Sebze Ekim Alanı ve Üretim Miktarlarının Yıl Bazında Değişimi.....	52
Tablo 37:Yaş Sebze İhracatı Yapılan İlk 10 Ürün.....	53
Tablo 38:İyi tarım Uygulamaları Destek Rakamları.....	54
Tablo 39: Bitkisel Ürünlerde Mazot ve Gübre Desteği Rakamları.....	55
Tablo 40: Organik Tarım Destek Rakamları.....	55
Tablo 41:Fark Ödemesi Destek Rakamları.....	56
Tablo 42: Küçükbaş Hayvancılık Destek Rakamlar.....	57
Tablo 43: Bitkisel Üretim Destek Rakamları.....	59

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1:Yıllara Göre Bitkisel Üretim Miktarları.....	11
Grafik 2:Hayvan sayıları.....	13
Grafik 3:Diğer Hayvansal Ürünlere Ait Yıllık Değişim Oranları.....	13
Grafik 4:Tavuk Eti Üretim Miktarı.....	22
Grafik 5:Tavuk Yumurtası Üretim Miktarı.....	23
Grafik 6:Su Ürünleri Üretimi.....	24
Grafik 7:En Çok Avlanılan Deniz Balıkları.....	25
Grafik 8:En Çok Yetiştiriciliği Yapılan Balıklar.....	25
Grafik 9:Türkiye'deki Bal Miktarı.....	38
Grafik 10:Türkiye Su Ürünleri Dağılımı.....	39
Grafik 11:Kayseri İli Buğdayın Üretim Değerleri.....	44
Grafik 12:Kayseri İli Arpa Üretim Değerleri.....	45
Grafik 13:Kayseri İli Şeker Pancarı Üretim Değerleri.....	46
Grafik 14:Kayseri İli Elma Üretim Değerleri.....	48
Grafik 15:Kayseri İli Kayısı Üretim Değerleri.....	49
Grafik 16:Kayseri İli Kiraz Üretim Değerleri.....	50
Grafik 17:Kayseri İli Üzüm Üretim Değerleri.....	51

TARIM VE HAYVANCILIK RAPORU 2023

1- GİRİŞ

İnsanın varoluşuyla başlayan ziraatın yaygın ifade edilme biçimiyle tarımın çok çeşitli tanımları vardır. Toprağı ve tohumu kullanarak insanoğlunun zorunlu ihtiyaçlarını karşılayan canlı materyal, yani bitkisel ve hayvansal ürünler üretmesi ve gıdaya dönüştürmesi faaliyetlerine tarım denmektedir.

Dolayısıyla tarımsal faaliyetin üç temel alanı bulunmaktadır;

1- Bitkisel Üretim

2- Hayvansal üretim

3-Üretilenleri işlemez. Ancak günümüzde işleme faaliyetleri çoğunlukla çiftlik dışında çok hızlı büyüyen gıda sektöründe yapılmaktadır.

Ayrıca ham ve işlenmiş tarım ürünlerini tüketiciye ulaştıran aracı sektörler vardır. Tarıma dayalı bu sektörler tarımsal üretimin değerinden daha büyük bir katma değer oluşturmaktadır. Günümüzde tarım kavramı, tarımsal faaliyet şekilleri, kullanılan teknolojiler ve dolayısıyla tarıma bakış açıları hızlı bir şekilde değişmektedir. Özellikle verimlilik artışında mekanik ve kimyasal teknolojilerin yerini yavaş yavaş biyolojik teknoloji almaktadır.

Tarımın tanımında “tohumu ve toprağı kullanarak” denilmesine rağmen şimdilerle topraksız ve hatta tohumuz bitkisel üretim yapılabilmektedir. Tarımsal üretimde topraktan çok su ve güneş enerjisi öne çıkmakta, üretim yatay değil dikey olarak büyüebilmektedir. Aile işletmeciliği hala önemini korumasına rağmen ticari işletmeler ve profesyonel işletmecilik anlayışları özellikle kitlesel üretim anlamında artmaktadır.

Diğer taraftan sürdürülebilir tarım ve kırsal kalkınma anlayışı, çiftçilikten çatala gıda güvenliği iyi tarım uygulamaları, ekolojik ve organik tarım yaklaşımları ve biyoenerji için bitkisel üretime yönelim gündemde daha çok yer almaktadır.

Kayseri ili bugün itibari ile tarımsal üretimde istenilen seviyede değildir. Yıllar içerisinde gerek bitkisel üretim gerekse hayvancılık ve hayvansal gıda üretiminde gerilediği görülmektedir. 2024 hedeflerine 4 kala halen ilimizde tarım ve hayvancılıkla ilgili paydaşların ortak politikalar üretmediği görülmektedir.

Hazırlanan 2023 yılı “Kayseri Tarım ve Hayvancılık Raporu” adlı bu çalışma, sektörün tarafları ve mutfağında olanların sektörün gelişmesi için ortak politikalar üretmeye yönelik bir kaynak olma niteliğindedir. Bu çalışmanın amacı; ilin tarım ve hayvancılık geçmişi, mevcut durumun tespiti, mevcut durum analizi yapılması ve “doğru bilgi” ihtiyacının karşılanması ve bölgenin kalkınmasına katkı yapması ve 2024 vizyon stratejisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2- GENEL BİLGİLER

Türkiye'nin kültür, sanat, bilim ve turizm merkezlerinden biri olan Kayseri, tarihin en eski zamanlarından beri pek çok uygarlığa beşiklik etmiş ve her dönemde önemini korumuştur. Şehrin en eski adı olan Mazaka, Roma devrine kadar devam etmiş; Roma devrinde şehre imparator şehri anlamında Kaisareia adı verilmiş; bu isim Araplarca Kaysariya şeklinde kullanılmıştır. Türkler Anadolu'yu fethettikten sonra Şehre Kayseriye adını vermişler ve bu ad, Cumhuriyet dönemiyle birlikte Kayseri şeklini almıştır.

Cumhuriyet döneminde 1924 Anayasası ile il yapılan Kayseri, Ülkemizin ilk uçak fabrikasının kurulması ve ardından gelen demiryolları bağlantıları hattı, 1953'te kurulan Sümer Bez Fabrikası ve 1950'lilerde başlayan sanayi sitesi ile Türkiye'nin ilk büyük sanayi ve ticaret hamlelerine öncülük etmiştir. Günümüzde ise Kayseri ekonomik, kültürel, sağlık, eğitim, spor ve şehircilik alanında yakaladığı ivme ile Türkiye'nin en hızlı gelişen ve dikkat çeken şehirlerinin başında gelmektedir.

Tablo 1: İlimiz Verileri

İL NÜFUSU 2023	1.445.683
KAYSERİ YÜZÖLÇÜMÜ	16.917 km²
TOPLAM TARIM ALANI 2023	603.066 ha

İlimiz, coğrafi konum itibarıyla, farklı iklim ve toprak özelliklerine sahip olması, sulu ve kuru şartlarda farklı ürünlerin yetiştirilmesinin önünü açmaktadır. İlimiz toprakları genel olarak tarıma elverişli olup konveksiyonel tarım modeli benimsenmiştir. Modern tarım tekniklerinin uygulandığı ilimizde, ağırlıklı olarak buğday, arpa, şekerpancarı, çerezlik ay çekirdeği, patates, çerezlik kabak, baklagiller, yem bitkileri, elma üzüm yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Tablo 2: Tarım Alanlarının Kullanım Şekillerine Göre Yüzdesi

Tarım Alanlarının Kullanım Şekli	ALAN (da)	TÜRKİYE YÜZDESİ
MEYVELER, İÇECEK VE BAHARAT BİTKİLERİ ALANI	198.077	0,000536%
SEBZECİLİK ALANI	356.351	0,005003%
TAHILLAR VE BİTKİSEL ÜRÜNLER ALANI	4.526.592	2,703309%
NADAS	949.635	3,374312%

Tablo 3: İlimiz Üretim Değerleri Miktarı

2023	Bitkisel Üretim Değeri (Bin TL)	Büyükbaş Hayvan Sayısı (Baş)	Canlı Hayvan Değeri (Bin TL)	Küçükbaş Hayvan Sayısı (Baş)	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarı (ton)	Toplam İşlenen Tarım Alanı(da)	Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretim Miktarı (ton)
Kayseri	4.353.007	427283	4.843.296	977.097	4302846	6024952	1.131

Kaynak: TÜİK

Tablo 4: Kayseri İli Arazi Dağılımı(ha)

KAYSERİ	MİKTAR (ha)	YÜZDE (%)
Tarım Alanı (ha)	603.066	36
Çayır ve Mera Alanı	619.984	37
Orman-Fundalık Alanı	166.860	10
Tarım Dışı Alan	307.603	18
TOPLAM	1.697.513	100

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

3- TÜRKİYE' DEKİ ÜRETİM İSTATİSTİKLERİ

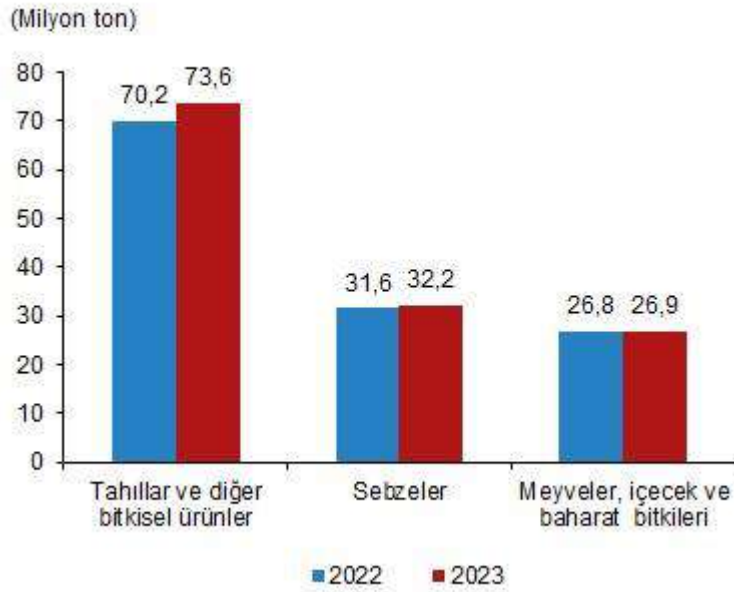
A) Türkiye'deki Bitkisel Üretim İstatistikleri

Bitkisel üretim bir önceki yıla göre artmıştır.

Üretim miktarları, 2023 yılında bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde (yem bitkileri hariç) %10,3; sebzelerde %0,6; meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde %2,3 oranında artmıştır. Buna göre 2023 yılında tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde 77,7 milyon ton; sebzelerde 31,8 milyon ton; meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde 27,4 milyon ton üretim gerçekleşmiştir.

Grafik 1:Yıllara Göre Bitkisel Üretim Miktarları(Ton)

Kaynak: TÜİK

Tahıl üretiminin 2023 yılında bir önceki yıla göre artış gerçekleşmiştir.

Tahıl ürünleri üretim miktarları 2023 yılında bir önceki yıla göre %9,1 oranında artarak yaklaşık 42,2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Bir önceki yıla göre, buğday üretimi %11,4 oranında artarak 22 milyon ton, arpa üretimi %8,2 oranında artarak 9,2 milyon ton, çavdar üretimi %11,7 oranında artarak 305 bin ton, yulaf üretimi %12,3 oranında artarak 410 bin ton olmuştur.

Kuru baklagiller grubunda nohut, kuru fasulye ve kırmızı mercimek üretimi sırasıyla 580 bin ton, 240 bin ton ve 424 bin ton oldu. Yumru bitkilerden patates üretimi ise bir önceki yıla göre %9,6 oranında artarak 5,7 milyon ton üretilmiştir.

Yağlı tohumlardan soya üretimi %11,3 oranında azalarak 137,5 bin ton, ayçiçeği üretimi ise %13,8 azalarak yaklaşık 2,2 milyon ton olmuştur.

Şeker pancarı üretimi %22,1 oranında artarak 23,5 milyon ton oldu.

Sebze üretimi 2023 yılında bir önceki yıla göre artmıştır.

Sebze ürünleri üretim miktarı 2023 yılında bir önceki yıla göre %0,6 artarak yaklaşık 31,8 milyon ton oldu.

Sebzeler grubu ürünlerinden domateste %2,3, kuru soğanda %10,6, salçalık kalya biberde %8,2 oranında üretim artışı; karpuzda %7,3, kavunda %11,6, hıyarda %3,4 oranında üretim azalışı olmuştur.

Meyve üretimi 2023 yılında bir önceki yıla göre artmıştır.

Meyveler, içecek ve baharat bitkileri üretim miktarı 2023 yılında bir önceki yıla göre %2,3 oranında artarak yaklaşık 27,4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Meyveler grubunda bir önceki yıla göre elmada %4,5, zeytinde %48,9 üretim miktarı azaldı. Şeftali ve nektarin toplamında %6,8, kirazda %12,3, vişnede %19,5 oranında üretim artmıştır.

Turunçgil meyvelerinden mandalinalarda %58,3, portakalda %74,8, limonda %75,8 oranında üretim miktarı artarken, sert kabuklu meyvelerden fındıkta %15, Antep fıstığında %26,4 oranında üretim miktarı azaldı. Ceviz de ise %7,5 oranında üretim miktarı artmıştır.

Muz üretiminde %6,7 oranında azalış gerçekleşmiştir.

Süs bitkileri üretimi 2023 yılında bir önceki yıla göre artmıştır.

Süs bitkileri üretim miktarı 2023 yılında bir önceki yıla göre %4,0 oranında artmıştır.

Süs bitkileri üretimi içinde kesme çiçeklerin %65,3, diğer süs bitkilerinin ise %34,7'lik bir paya sahip olduğu görülmüştür.

Bir önceki yıla göre kesme çiçek üretiminde %0,8 azalış, diğer süs bitkileri üretiminde ise %14,5 oranında artış gerçekleşmiştir.

B) Türkiye'deki Hayvansal Üretim İstatistikleri

Büyükbaş hayvan sayısı bir önceki yıla göre %2,6 azalarak 16 milyon 583 bin baş oldu.

Büyükbaş hayvan kategorisinde, sığır sayısı bir önceki yıla göre %2,6 azalarak 16 milyon 421 bin baş, manda sayısı ise bir önceki yıla göre %5,9 azalarak 161 bin 749 baş olmuştur.

Küçükbaş hayvan sayısı bir önceki yıla göre %6,9 azalarak 52 milyon 363 bin baş oldu.

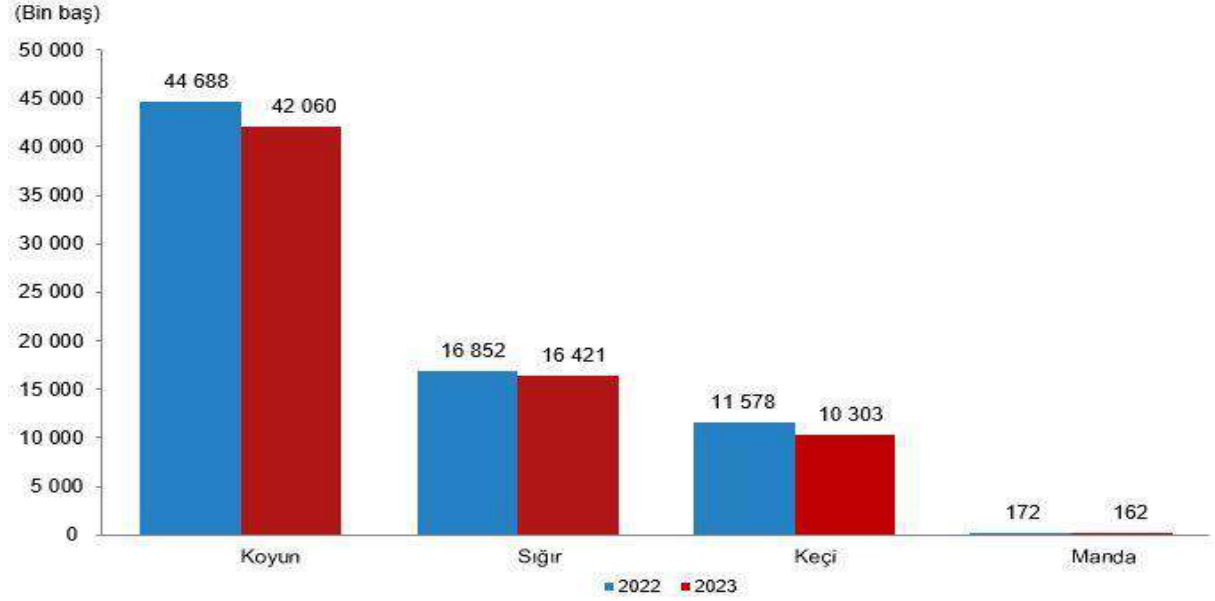
Küçükbaş hayvan kategorisinde, koyun sayısı bir önceki yıla göre %5,9 oranında azalarak 42 milyon 60 bin baş, keçi sayısı ise bir önceki yıla göre %11,0 oranında azalarak 10 milyon 303 bin baş olmuştur.

Tablo 5: Hayvan Sayıları ve Değişim Oranları(Baş)

	2022	2023	Değişim (%)
Büyükbaş	17 023 791	16 583 005	-2,6
Sığır	16 851 956	16 421 256	-2,6
Manda	171 835	161 749	-5,9
Küçükbaş	56 265 750	52 363 410	-6,9
Koyun	44 687 888	42 060 470	-5,9
Keçi	11 577 862	10 302 940	-11,0

Kaynak: TÜİK

Grafik 2: Hayvan sayıları (Bin baş)

Kaynak : TÜİK

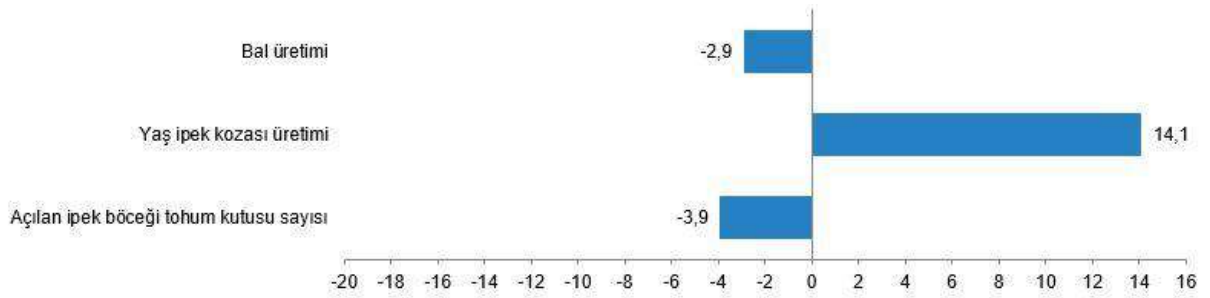
C)Türkiye'deki Diğer Hayvansal Ürünlere Ait Üretim İstatistikleri

Yaş ipek kozası üretimi arttı, bal üretimi azalmıştır.

Bal üretimi bir önceki yıla göre %2,9 azalarak 114 bin 886 ton olmuştur.

Açılan ipek böceği tohum kutusu sayısı bir önceki yıla göre %3,9 oranında azalarak 5 bin 360 adet oldu, yaş ipek kozası üretimi ise bir önceki yıla göre %14,1 oranında artarak 78 ton oldu.

Grafik 3:Diğer Hayvansal Ürünlere Ait Yıllık Değişim Oranları (%)

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE'DEKİ ÜRETİM İSTATİSTİK AÇIKLAMALARI

Büyükbaş, küçükbaş, kümes hayvanları sayıları (tavuk, hindi, ördek, kaz) ve arıcılıkla ilgili bilgiler Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB) tarafından İstatistik Bilgi Sistemi (İBS) sistemi aracılığıyla ilçe detayında derlenmektedir. İBS, TOB bünyesinde kurulmuş bir veri giriş sistemi olup, veriler bu sisteme elektronik ortamda TOB il ve ilçe teşkilatlarındaki sorumlu personel tarafından girilmektedir. Ayrıca ipek böcekçiliği ile ilgili veriler de TOB'dan alınmaktadır.

Kaynak: TÜİK

4- TÜRKİYE’DE ARAZİ

4.1 TARIM ALANLARI

İklim, toprak, topografya özellikleri bakımından birbirine benzer olan, ülkenin idari yapılanmasına uygun, yönetilebilir büyüklükte, tarım ürünlerinin ekolojik ve ekonomik olarak en uygun yetiştirilebildiği bölgeler tarım havzası olarak kabul edilmiş, 2009 yılında ülke genelinde 30 adet tarım havzası belirlenmiştir. Ülkemiz için önemli stratejik ve arz açığı olan tarım ürünlerini öncelikle kendi kaynaklarımızdan karşılamak, desteklemelerin daha sağlıklı ve rasyonel dağılımını sağlamak amacıyla havza bazlı destekleme modeli oluşturulmuş, 2017 yılından itibaren uygulanan modelde tarımsal faaliyet yapılan her ilçe bir tarım havzası olarak kabul edilerek 945 tarım havzası belirlenmiştir. Model kapsamında; Ülkemizde arz açığı bulunan, stratejik ve bölgesel önemi olan, insan beslenmesi ve sağlığı açısından önemli ve hayvansal üretimin ana girdisi olan yem ihtiyacını karşılayacak 21 ürün destekleme kapsamına alınmıştır.

Tablo 6:Yıllara Göre Tarım Alanlarının Niteliklerine Göre Dağılımı(ha)

Yıllar	Toplam Tarım Alanı	Bitkisel Ürünlerin Alanı		Sebze Bahçeleri	Süs Bitkileri	Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkiler Alanı	Çayır ve Mera	Orman alanı
		Ekilen	Nadas					
2015	38 551	15 723	4 114	808	5	3 284	14 617	22 343
2016	38 328	15 575	3 998	804	5	3 329	14 617	22 343
2017	37 964	15 498	3 697	798	5	3 348	14 617	22 343
2018	37 797	15 421	3 513	784	5	3 457	14 617	22 622
2019	37 712	15 387	3 387	790	5	3 525	14 617	22 740
2020	37 762	15 628	3 173	779	5	3 559	14 617	22 933
2021	38 089	16 062	3 059	755	5	3 591	14 617	23 110
2022	38 482	16 510	2 960	718	6	3 671	14 617	23 245
2023	38 559	16 711	2 814	712	6	3 698	14 617	23 245

Kaynak: TÜİK

- TÜİK verilerine göre, 2023 yılında ekilen toplam alan 16 510 bin hektardan bir önceki yıla göre 16 711 bin hektara ulaşarak artış meydana gelmiştir. Sebze bahçeleri alanında ise diğer yıllara oranla, azalış gerçekleştiği dile getirilebilir.

TÜRKİYE'DE BÖLGELERE GÖRE YETİŞEN BAŞLICA TARIM ÜRÜNLERİ

Tablo 7:Türkiye Tarım Alanları İl Bazında Dağılımı(da)

Toplam İşlenen Tarım Alanı(da)	2023
Konya	18 820 680,20
Ankara	11 596 035,40
Şanlıurfa	11 233 585
Sivas	7 834 229
Yozgat	6 098 647
Kayseri	6 030 655
Diyarbakır	5 668 378
Eskişehir	5 446 507,20
Adana	5 035 847
Aksaray	4 165 002
Tekirdağ	4 153 457
Ağrı	3 439 821
Kırşehir	3 385 699
Erzurum	4 123 792
Nevşehir	3 299 233
Kahramanmaraş	3 590 003,30

Kaynak: TÜİK

4.2 TÜRKİYE’DE BİTKİSEL ÜRETİM

Geniş bir etki alanına sahip olması nedeniyle, tarım politikaları, ülkelerin; siyasal, ekonomik ve sosyal politikalarının en önemli unsurunu oluşturmaktadır. Tarım sektörünün temel hedefi; üretim, arz ve gıda güvenliğidir. Fiziksel, kimyasal ve mikrobiyolojik özellikleri itibariyle tüketime uygun, yeterli, sağlıklı, güvenilir ve besleyici gıdaya erişim büyük önem taşımaktadır. Biyo-çeşitliliğin korunması ve GDO’lu ürünler karşısında geliştirilecek yaklaşımlar sektörün geleceğinde belirleyici olacaktır. Küresel ısınma da dikkate alınması gereken önemli bir risk faktörü olarak yerini almaktadır.

Güvenilir gıda arzı ve güvenliğini sağlamak ve insan beslenmesinde en değerli ürün grubuna sahip olan hayvansal kökenli ürün talebini karşılamak temel tarım politikaları arasında yer alması nedeniyle hayvancılık gelişmiş ülkelerde bir endüstri ve ekonominin ayrılmaz bir parçası olmasına rağmen ülkemizde geleneksel tarım kültürü içerisinde hayvansal üretim, bitkisel üretimden sonra gelmektedir.

Kaynak: TASAM

Tablo 8: Ürünlere Göre Ekim Yapılan Alanların Yıllar İçindeki Üretim Miktarları

Ekilen Alan (da)	Buğday	Arpa	Mısır	Ayçiçeği	Şeker Pancarı
2018	72 992 701	26 119 403	5 919 003	7 344 651	2 921 044
2019	68 463 271	28 690 715	6 388 287	7 526 318	3 137 891
2020	69 222 364	30 971 625	6 916 324	7 288 528	3 381 078
2021	67 446 655	31 691 005	7 528 370	9 011 531	3 054 051
2022	66 287 386	31 994 876	9 118 849	9 809 742	2 975 096
2023	68 326 019	32 781 763	9 580 171	9 526 052	3 555 946
Üretim(ton)					
2018	20 000 000	7 000 000	5 700 000	1 949 229	17 436 100
2019	19 000 000	7 600 000	6 000 000	2 100 000	18 054 320
2020	20 500 000	8 300 000	6 500 000	2 067 004	23 025 738
2021	17 650 000	5 750 000	6750 000	2 415 000	17 767 085
2022	19 750 000	8 500 000	8 500 000	2 550 000	19 000 000
2023	22 000 000	9 200 000	9 000 000	2 198 000	23 500 000

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tablo da belirtildiği üzere;

- Ekilen alan, Arpa, Mısır, Buğday ve Şeker pancarı olarak 2018 yılından bu yana artış meydana gelir iken Ayçiçeğinde düşüş gözlenmiştir.
- Üretim de yine Arpa, Mısır, Buğday ve Şeker pancarında artış var iken Ayçiçeğinde 2022 yılından bu yana düşüş gözlenmiştir.

4.2.1 SEBZE ÜRETİMİ

Sebzeler; insan beslenmesindeki önemi, tarım arazilerinin ekonomik olarak kullanılmasına katkıları ve en önemlisi de Dünya ve Türkiye ekonomisindeki yeri nedeniyle güncel araştırma konusu olabilmektedir. Özellikle teknik ve ekonomik düzeydeki çalışmalar bu ürünlerin üretiminin arttırılması ve ürünlerin en iyi şekilde değerlendirilmesi yönünden önemli katkılar sağlayabilmektedir.

Türkiye’de üretilen sebzelerin önemli bir bölümü yurtiçinde tüketilmekle birlikte, bazı sebzelerin dışsatımı da gerçekleştirilmektedir. Ancak dışsatım, üretim potansiyeli ile doğru orantılı değildir. Bunun başlıca nedenleri; ülke içi tüketimin fazla olması, üretilen ürünlerin birçoğunun gıda sanayinde girdi olarak kullanılması, sebze çeşitlerinin uluslararası piyasalarda talep edilen çeşitlere uygun olmayışı ve sebze üretimi sırasında meydana gelen miktar ve kalite kayıplarıdır.

Kaynak: Engindeniz S. “Türkiye’de Sebze Üretimi ve Gelecek İçin Bazı Öneriler” Adlı Çalışma

Tablo 9:Sebzelerin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları (Ton)

Yıllar	Domates	Hıyar	Kavun	Karpuz	Soğan
2017	12 750 000	1 827 782	1 813 422	4 011 313	2 175 911
2018	12 150 000	1 848 273	1 753 942	4 031 174	1 930 695
2019	12 841 990	1 916 645	1 777 059	3 870 515	2 200 000
2020	13 204 015	1 886 239	1 724 856	3 491 554	2 280 000
2021	13 095 258	1 890 160	1 638 638	3 468 717	2 500 000
2022	13 000 000	1 938 545	1 587 230	3 394 783	2 350 000
2023	13 300 000	1 871 712	1 403 214	3 147 921	2 600 000

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tabloda 2017 yılından 2023 yılına kadar sebze üretim miktarları açıklanmıştır. Domates ve Soğan üretiminde artış meydana gelirken Kavun, Karpuz ve Hıyar üretiminde ise azalış meydana gelmiştir.

4.2.3 SÜS BİTKİLERİ ÜRETİMİ

Tablo 11: Süs Bitkilerinin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları(Adet)

Yıllar	Gül	Karanfil	Kasımpatı	Lale	Lilyum
2017	107 942 520	593 094 350	44 476 525	44 504 500	9 552 285
2018	97 587 112	607 070 350	47 586 925	40 668 500	9 405 485
2019	98 130 020	635 157 850	47 677 050	40 290 500	9 282 685
2020	93 274 056	535 008 090	75 882 525	40 690 500	8 275 985
2021	101 204 410	606 841 140	75 649 425	27 830 000	7 916 525
2022	99 417 885	986 298 552	84 133 160	4 930 000	8 086 025
2023	105 771 175	912 485 536	78 763 020	4 485 000	8 166 850

Yukarıdaki tabloda 2017 ile 2023 yılları arasında Süs Bitkilerinin Üretim Değerleri verilmiştir. Süs bitkileri üretim miktarı 2023 yılında bir önceki yıla göre %4,0 oranında artmıştır.

Süs bitkileri üretimi içinde kesme çiçeklerin %65,3, diğer süs bitkilerinin ise %34,7'lik bir paya sahip olduğu görülmüştür.

Bir önceki yıla göre kesme çiçek üretiminde %0,8 azalış, diğer süs bitkileri üretiminde ise %14,5 oranında artış gerçekleşti.

Sektörün önde gelen pazarlarından olan Hollanda'ya yapılan ihracat miktarı %32 oranında artarken Azerbaycan ve Danimarka'daki artış trendi devam etmektedir.

Tablo 12:Süs Bitkilerinin Yıllar İçinde İthalat ve İhracat Rakamları (1000 \$)

Ürün Gruplarına Göre Süs Bitkileri Dış Ticareti(1000\$)								
Ürün Grubu	2020		2021		2022		2023	
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
Çiçek Soğanları	1.385	2.523	1.866	4.066	1.621	3.619	1.212	4.999
Canlı Bitkiler	32.788	29.378	49.935	35.394	50.636	32.320	48.124	46.383
Kesme Çiçek	36.780	2.861	59.447	3.294	49.498	4.040	49.306	4.946
Bitki Yaprak Dalları	9.781	505	14.578	998	13.112	771	10.470	947
Çiçek Tohumları	2.443	4.909	4.346	5.816	4.258	5.977	4.112	6.206
Toplam	83.177	40.177	130.173	49.570	119.125	46.728	113.224	63.481

Kaynak: TÜİK

5-TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK

5.1 TÜRKİYE'DE BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK

Hayvancılık, bir taraftan toplumun hayvansal protein ihtiyacının karşılanmasını sağlarken diğer taraftan da bitkisel üretim yapısına, kırsal refahın gelişmesine ve genel ekonomiye önemli katkılarda bulunur. Hayvancılık, gelişmişlik durumu ne olursa olsun tüm ülkeler için büyük önem arz etmektedir.

Tablo 13:Büyükbaş Hayvanların Yıllar İçindeki Değişim Miktarları (Adet)

Yıllar	Sığır	Manda
2017	15 943 586	161 439
2018	17 042 506	178 397
2019	17 688 139	184 192
2020	17 965 482	192 489
2021	17 850 543	185 574
2022	17 692 955	182 717
2023	16 421 256	161 749

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tablo, 2017 ile 2023 yılları arasında Sığır ve Manda Büyükbaş Hayvan verilerinden oluşmaktadır. 2017 yılında Sığır verisi 15 943 586 adet iken, 2023 yılında yükselişe geçmiştir. 2017 yılında Manda verisi 161 439 adet iken, 2023 yılında yükselişe geçmiştir.

5.2 TÜRKİYE' DE KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği Anadolu coğrafyasında tarih boyunca önemli bir yere sahiptir. Ülkemizin coğrafi yapısı ile geniş meraları göz önüne alındığında düşük maliyetli kaliteli hayvancılık yapılabilmesi için gereken potansiyele sahiptir. Bu meraların büyük çoğunluğu düşük verime sahip olduğundan küçükbaş hayvancılık yapılması daha uygundur. Yerli koyun ırklarının büyük bir çoğunluğu (yaklaşık %90'ı) meraya dayalı yetiştiriciliğe uygundur. Bu nedenle, mera alanlarının vasıflarının iyileştirilmesi, olanların korunması ve arttırılması küçükbaş yetiştiriciliği yapılabilmesi için en önemli koşuldur.

Tablo 14:Küçükbaş Hayvanların Yıllar İçindeki Değişim Miktarları (Adet)

	KOYUN-YERLİ	KOYUN- MERİNOS	KEÇİ KIL	KEÇİ TİFTİK
2017	31 257 408	2 420 228	10 419 027	215 645
2018	32 513 293	2 681 679	10 698 553	223 874
2019	34 199 467	3 076 583	10 964 374	241 055
2020	38 579 748	3 547 033	11 698 825	287 020
2021	41 182 899	3 994 791	12 051 957	289 557
2022	42 029 032	4 093 595	12 063 143	261 785
2023	42 060 470	3 851 835	10 092 756	210 184

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tabloda 2017-2023 yılları arasındaki küçükbaş hayvan sayısı verileri yer almaktadır. 2017 yılından 2023 yılına kadar koyun sayısında artış olmuş fakat merinos türü koyun, kıl keçisi ve tiftik keçisinde diğer yıllara göre azalma olduğu görülmüştür.

5.3 TÜRKİYE’DE KANATLI KÜMES HAYVANCILIĞI

Tavuk eti üretimi 200 bin 333 ton, tavuk yumurtası üretimi 1,86 milyar adet olarak gerçekleşmiştir.

Aralık ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, tavuk yumurtası üretimi %6,3 artmıştır, kesilen tavuk sayısı %0,9 azalmıştır, tavuk eti üretimi %0,4 azalmıştır, hindi eti üretimi %1,5 azalmıştır. Ocak-Aralık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre, tavuk yumurtası üretimi %4,2 arttı, kesilen tavuk sayısı %5,7 azaldı, tavuk eti üretimi %3,7 azaldı, hindi eti üretimi %11,3 azalmıştır.

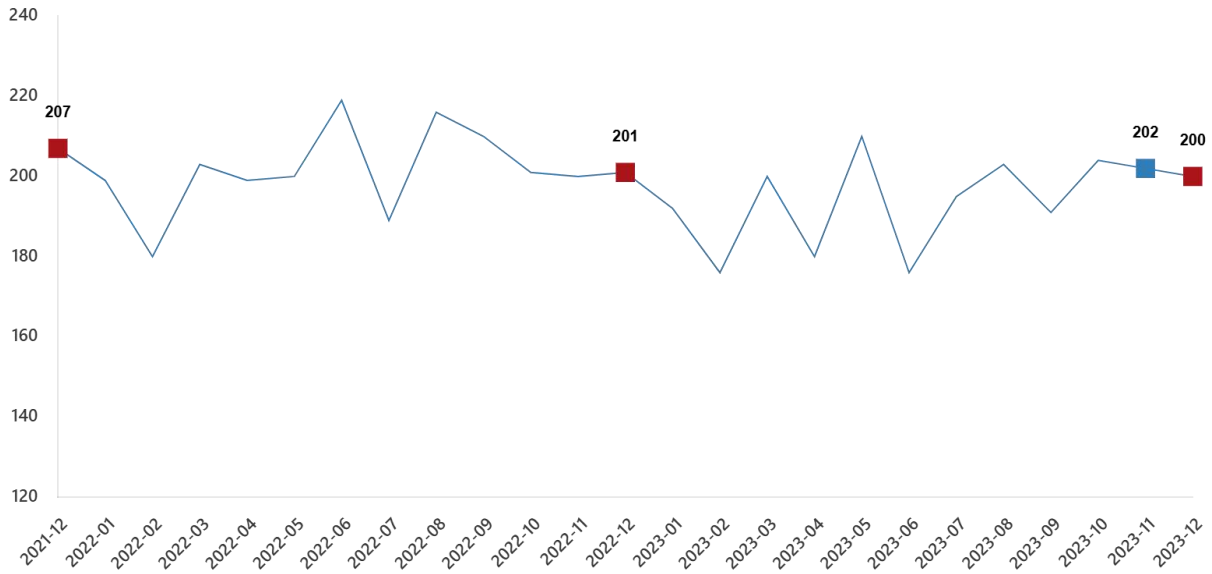
Tablo 15: Kümes Hayvancılığı Üretim Miktarı (Ton)

	Aralık			Ocak-Aralık		
	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
Tavuk eti (Ton)	201 123	200 333	-0,4	2 417 995	2 328 791	-3,7
Kesilen tavuk (Bin adet)	109 862	108 926	-0,9	1 347 727	1 270 251	-5,7
Tavuk yumurtası (Bin adet)	1 745 979	1 855 505	6,3	19 808 539	20 637 732	4,2
Hindi eti (Ton)	4 579	4 512	-1,5	53 646	47 575	-11,3

Kaynak: TÜİK

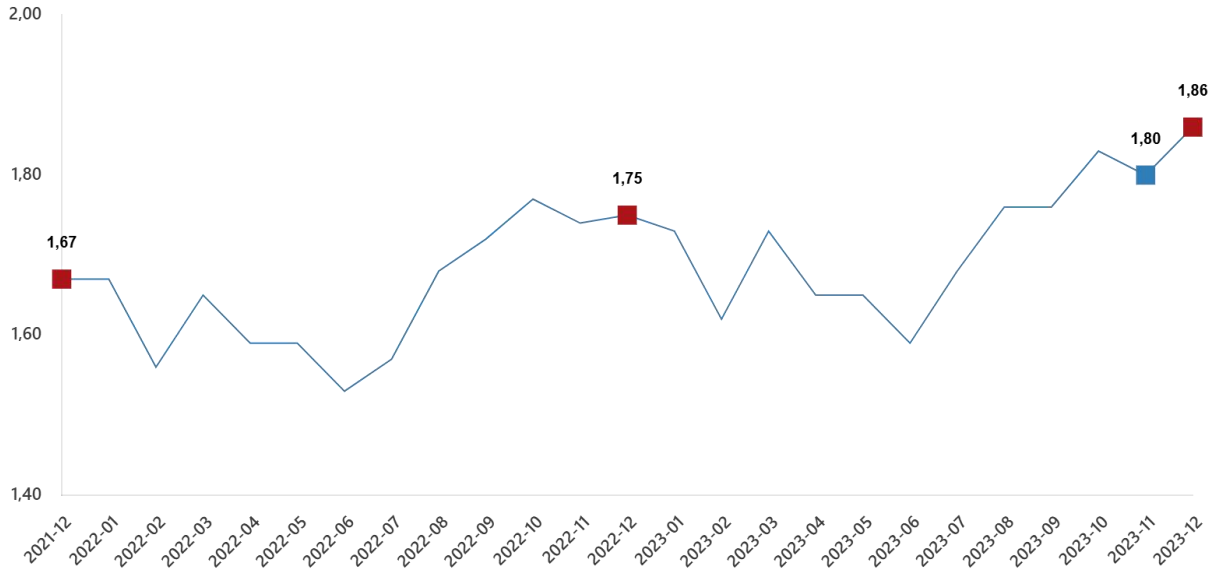
2023 Kasım ayı 202 bin 143 ton olan tavuk eti üretimi Aralık ayında %0,9 oranında azalarak 200 bin 333 ton oldu.

Grafik 4: Tavuk Eti Üretim Miktarı (Bin ton)

2023 Kasım ayı 1 milyar 799 milyon 656 bin adet olan tavuk yumurtası üretimi Aralık ayında %3,1 oranında artarak 1 milyar 855 milyon 505 bin adet oldu.

Grafik 5: Tavuk Yumurtası Üretim Miktarı (Milyar Adet)

Kaynak: TÜİK

2023 yılında Türkiye'deki yumurta tavuğu sayısının illere dağılımını incelediğimizde ilk sırada Afyonkarahisar yer almaktadır. Kayseri yumurta tavuğu sayısı ise 3.618.379 adet ile Türkiye sıralamasında 9.sıradadır.

5.4 TÜRKİYE'DE SU ÜRÜNLERİ

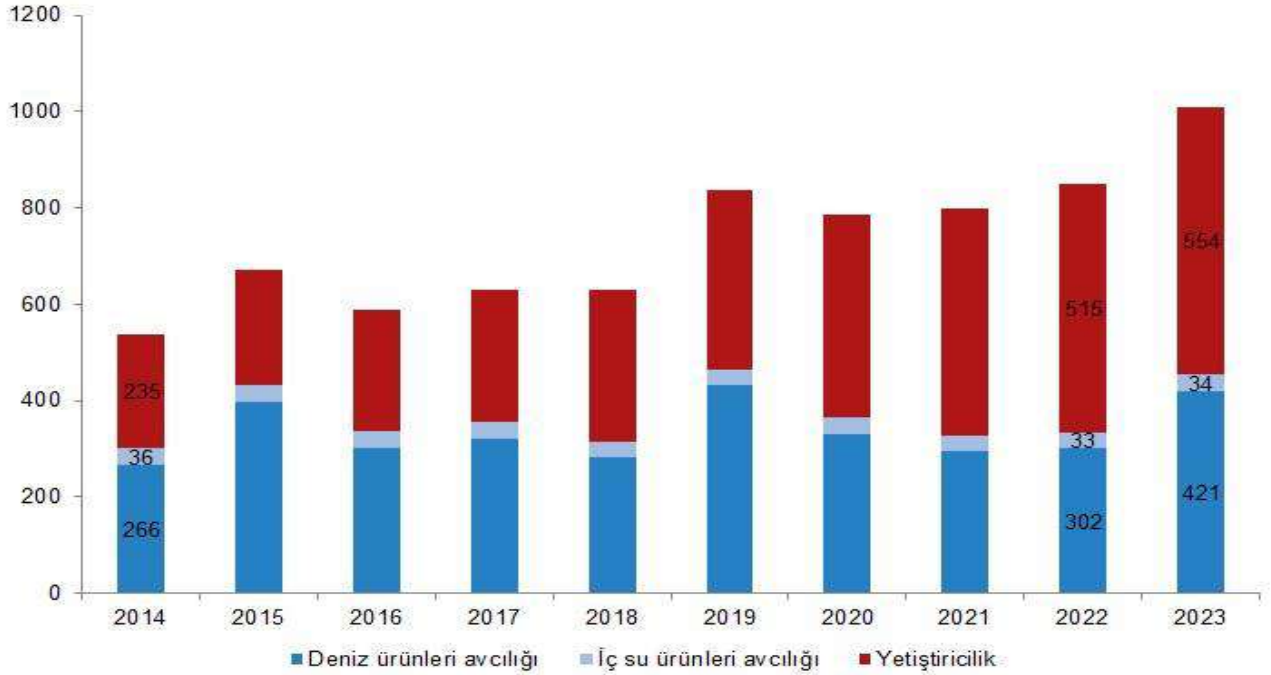
Su ürünleri üretimi 2023 yılında %18,6 artmıştır.

Su ürünleri üretimi 2023 yılında bir önceki yıla göre %18,6 artarak 1 milyon 7 bin 921 ton olarak gerçekleşmiştir. Üretimin %38,4'ünü avcılık yoluyla elde edilen deniz balıkları, %3,3'ünü avcılık yoluyla elde edilen diğer deniz ürünleri, %3,3'ünü avcılık yoluyla elde edilen iç su ürünleri ve %55,0'ını yetiştiricilik ürünleri oluşturmuştur.

Su ürünleri avcılığı 2023 yılında %35,5 artmıştır.

Avcılık yoluyla yapılan toplam üretim 454 bin 59 ton olurken, yetiştiricilik üretimi 553 bin 862 ton olarak gerçekleşmiştir. Deniz ürünleri avcılığı bir önceki yıla göre %39,4, iç su ürünleri avcılığı ise %0,8 artmıştır.

Grafik 6: Su Ürünleri Üretimi (Bin Ton)

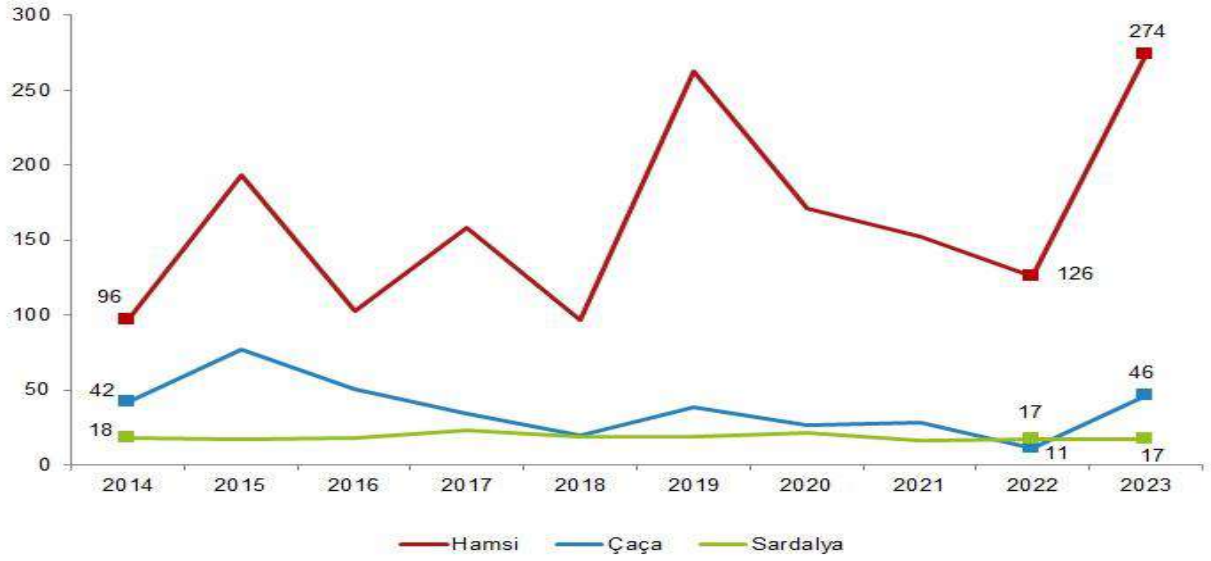

Kaynak : TÜİK

Avlanan deniz balıkları miktarı 387 bin 115 ton olarak gerçekleşmiştir. Avlanan deniz balıklarının türlerine göre dağılımı incelendiğinde, hamsi balığının 273 bin 915 ton ile en yüksek miktarda avlanan balık olduğu görülmüştür. Hamsi balığını 45 bin 764 ton ile çaa ve 17 bin 311 ton ile sardalya takip ediyor.

Grafik 7:En Çok Avlanılan Deniz Balıkları (Bin ton)

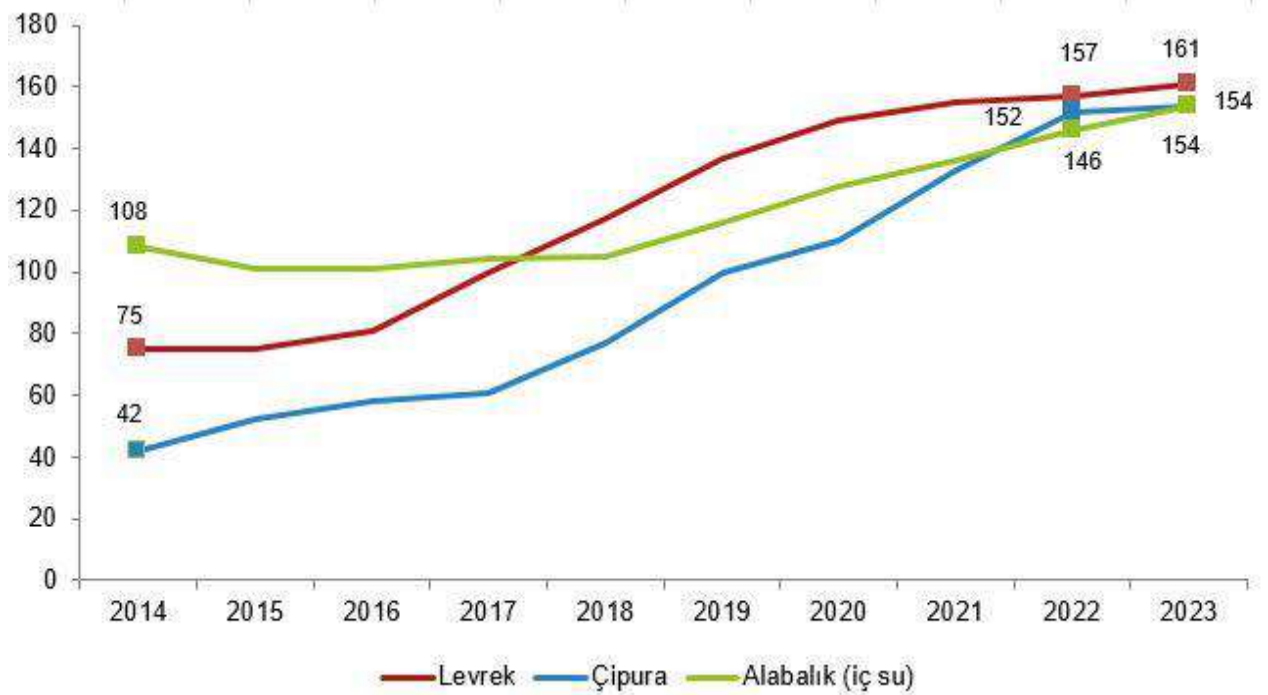

Kaynak :TÜİK

Balık yetiştiriciliği üretimi 2023 yılında %7,6 artmıştır.

Yetiştiricilik yoluyla yapılan üretimin 2023 yılında 399 bin 529 tonu (%72,1) denizlerde, 154 bin 333 tonu (%27,9) iç sularda gerçekleşmiştir. Yetiştirilen en önemli balık türleri iç sularda 154 bin 6 ton ile alabalık, denizlerde ise 160 bin 802 ton ile levrek ve 154 bin 11 ton ile çipura olmuştur.

Grafik 8:En Çok Yetiştiriciliği Yapılan Balıklar (Bin Ton)

Kaynak :TÜİK

SU ÜRÜNLERİ İSTATİSTİK AÇIKLAMALARI

Deniz balıkları ve diğer deniz ürünleri avcılığı istatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu ile Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB) tarafından işbirliği içerisinde uygulanan Aylık Büyük Balıkçı Deniz Ürünleri Avcılığı Araştırması ve Sezonluk Küçük Balıkçı Deniz Ürünleri Avcılığı Araştırmasından elde edilmektedir. Avlanılan iç su ürünleri ve yetiştiricilik üretimi istatistikleri ise TOB tarafından derlenmektedir.

6.KAYSERİ TARIM GÖRÜNÜMÜ

6.1 KAYSERİ'DEKİ BİTKİSEL ÜRETİM

Tablo 16: 2023 YILI KAYSERİ BİTKİSEL ÜRETİM VERİLERİ

YIL	ÜRÜN	EKİLEN ALAN (da)	VERİM (kg/da)	ÜRETİM MİKTARI (ton)
2023	Adaçayı	3	333	1
2023	Arpa (Biralık)	15.000	390	5.851
2023	Arpa (Diğer)	1.224.289	313	382.710
2023	Aspir Tohumu	100.735	114	11.518
2023	Ayçiçeği Tohumu (Çerezlik)	163.441	305	49.845
2023	Ayçiçeği Tohumu (Yağlık)	2.328	226	525
2023	Bezelye (Yemlik)	1.966	958	1.883
2023	Durum Buğdayı	546.174	296	161.459
2023	Buğday, Durum Buğdayı Hariç	1.328.997	313	416.358
2023	Burçak (Yeşilot)	550	1.000	550
2023	Buy (Çemen Otu)	18	111	2
2023	Çavdar	127.510	375	45.755
2023	Çayır Otu (Yeşilot)	34.665	734	25.444
2023	Fasulye, Kuru	33.382	347	11.574

YIL	ÜRÜN	EKİLEN ALAN (da)	VERİM (kg/da)	ÜRETİM MİKTARI (ton)
2023	Fiğ (Adi) (Yeşil Ot)	38.972	1.063	41.427
2023	Fiğ (Adi) Tohumu	700	110	77
2023	Fiğ (Macar) (Yeşil Ot)	30.780	1.268	39.022
2023	Fiğ (Macar) Tohumu	750	111	83
2023	Kanola Veya Kolza Tohumu	25	320	8
2023	Kara Buğday	108	185	20
2023	Korunga (Yeşilot)	22.815	1.169	26.663
2023	Lavanta	22	273	6
2023	Mercimek, Kuru (Yeşil)	3.405	102	346
2023	Mısır	16.875	946	15.965
2023	Mısır (Slaj)	78.362	6.079	476.367
2023	Nohut, Kuru	161.867	138	22.392
2023	Patates (Tatlı Patates Hariç)	154.094	4.569	704.041
2023	Sorgum (Yeşilot)	1.495	5.023	7.510
2023	Şeker Pancarı	170.689	7.373	1.258.429
2023	Triticale	40.109	325	13.047
2023	Triticale (Yeşilot)	3.450	1.257	4.335
2023	Yonca (Yeşilot)	115.952	4.325	501.532
2023	Yulaf	60.019	295	17.706
2023	Yulaf (Yeşilot)	55.295	799	44.203
2023	Acur	11	1.091	12
2023	Bal Kabağı	20	1.150	23
2023	Barbunya, Taze	2	1.000	2

YIL	ÜRÜN	EKİLEN ALAN (da)	VERİM (kg/da)	ÜRETİM MİKTARI (ton)
2023	Biber (Dolmalık)	80	625	50
2023	Biber (Sivri)	967	1.028	994
2023	Domates (Salçalık)	5.583	8.914	49.766
2023	Domates (Sofralık)	6.539	3.897	25.485
2023	Fasulye, Taze	1.889	1.201	2.269
2023	Havuç	18	1.500	27
2023	Hıyar (Sofralık)	744	2.520	1.875
2023	Hıyar (Turşuluk)	75	2.160	162
2023	Ispanak	184	1.592	293
2023	Kabak (Çerezlik)	333.551	53	17.835
2023	Kabak (Sakız)	132	1.333	176
2023	Karpuz	3.026	2.599	7.865
2023	Kavun	1.148	1.932	2.218
2023	Lahana (Beyaz)	126	2.333	294
2023	Mantar (Kültür)	5	9.400	47
2023	Marul (Göbekli)	51	1.373	70
2023	Marul (İceberg)	15	2.000	30
2023	Marul (Kıvırcık)	62	1.629	101
2023	Maydanoz	65	631	41
2023	Nane	5	800	4
2023	Patlıcan	1.036	3.485	3.610
2023	Pırasa	98	1.857	182
2023	Sarımsak (Kuru)	167	725	121
2023	Sarımsak (Taze)	24	667	16
2023	Soğan (Kuru)	515	934	481
2023	Soğan (Taze)	343	1.735	595

YIL	ÜRÜN	EKİLEN ALAN (da)	VERİM (kg/da)	ÜRETİM MİKTARI (ton)
2023	Tere	7	571	4
2023	Turp (Bayır)	20	2.000	40
2023	Turp (Kırmızı)	18	833	15
2023	Armut	672	35	1.972
2023	Ayva	4	30	336
2023	Badem	1.964	21	1.572
2023	Ceviz	3.660	31	1.868
2023	Çilek	739	1.483	1.096
2023	Dut	0	43	242
2023	Elma (Amasya)	6.309	86	13.107
2023	Elma (Golden)	8.705	96	27.393
2023	Elma(Granny Smith)	1.368	75	4.636
2023	Elma (Starking)	24.058	94	65.988
2023	Diğer Elmalar	33.483	40	144.747
2023	Erik	148	30	950
2023	İğde	0	7	52
2023	Kayısı	6.417	17	5.633
2023	Kiraz	788	49	2.365
2023	Kurutmalık Üzüm, Çekirdekli	5.636	476	2.680
2023	Nektarin	90	34	21
2023	Sofralık Üzüm, Çekirdekli	51.176	516	26.404
2023	Şaraplık Üzümler	2.730	403	1.099
2023	Şeftali	126	29	372
2023	Vişne	174	36	549
2023	Zerdali	30	21	4.094

YIL	ÜRÜN	EKİLEN ALAN (da)	VERİM (kg/da)	ÜRETİM MİKTARI (ton)
2023	Çörek Otu Tohumu	250	172	43
2023	Kimyon, İşlenmemiş	49.550	70	3.466

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

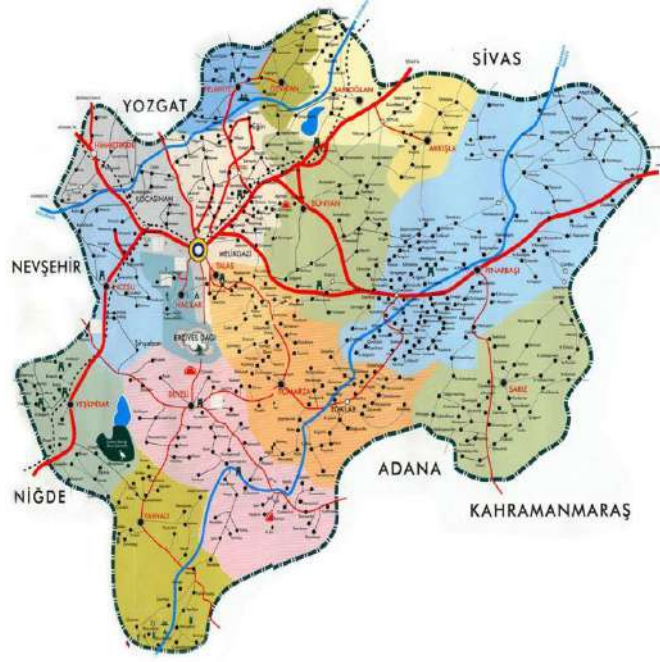
6.2 KAYSERİ'DE YAPILAN BİTKİSEL ÜRETİM DESTEKLEMELERİ

Tablo 17: 2023 Yılı İl Bazında Bitkisel Üretim Desteklemeleri

Destek Adı	Desteğe Tabi Alan / Ürün Toplamı (da) / Miktar (kg)	Destek Miktarı (tl)
Sertifikalı Tohum Kullanım Desteği	516.579,100	54.436.705,01
Biyolojik ve/veya Biyoteknik Mücadele Desteği	68.625	359.057,01
Fark Ödemesi Desteği (Hububat, Baklagil ve Dane Mısır)	1.775.595,59	484.030.188,39
Fark Ödemesi Desteği (Yağlı Tohumlu Bitkiler)	1.214,75	148.088,22
Yem Bitkileri Desteği	120.461,050	9.749.231,99
Mazot ve Gübre Desteği	3.480.179,461	468.322.736,41
Sertifikalı Fidan Kullanım Desteği	17,759	12.309,00
Sertifikalı Tohum Üretim Desteği	3.906.350,00	446.899,00
Küçük Aile İşletmesi Desteği	141,231	28.246,20
Bombus Arısı Desteği	28,510	5.700,00
Lisanslı Depoculuk Desteği	40.677,32	951.538,13
TOPLAM		1.018.342.611,14

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

6.3 KAYSERİ İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Kayseri ili 16.917 km²'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %2.2'lik bir bölümünü kaplamaktadır. İl yüzölçümünün yaklaşık %40'ını tarım arazisi oluşturmaktadır. En düşük arazi oranı ise orman ve fundalık alandır. Ortalama yüksekliği 1054 metredir. Merkez ilçe ile birlikte 16 ilçesi bulunmaktadır. Bu ilçeler; İl merkezinde Kocasinan ve Melikgazi ilçeleri, Akkışla, Bünyan, Develi, Felahiye, Hacılar, İncesu, Özvatan, Pınarbaşı, Talas, Sarioğlan, Sarız, Tomarza, Yahyalı, Yeşilhisar'dır.

İLÇE BAZLI TARIM ALANI BÜYÜKLÜKLERİ

Tablo 18 : 2023 Yılı Kayseri İlçe Bazında Tarım Alanı Büyüklükleri (da)

DÖNEM	İLÇE	Meyveler, İçecek Ve Baharat Bitkileri Alanı (Da)	Nadas Alanı (Da)	Sebze Alanı (Da)	Tahıllar Ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Alanı (Da)	İLÇE TOPLAMI (Da)
2023	Akkışla	736	32.000	8	74.774	107.518
2023	Bünyan	3.010	62.000	11.202	590.100	666.312
2023	Develi	7.575	50.000	102.304	443.818	603.697
2023	Felahiye	4.569	22.587	58	189.220	216.434
2023	Hacılar	1.758	11.026	651	13.777	27.212
2023	İncesu	34.465	50.000	4.616	156.181	245.262
2023	Kocasinan	6.363	205.000	13.308	549.805	774.476
2023	Melikgazi	4.595	50.612	1.364	121.715	178.286

2023	Özvatan	2.831	6.000	66	61.055	69.952
2023	Pınarbaşı	50.288	251.000	1.800	1.000.650	1.303.738
2023	Sarıoğlan	274	35.764	10.800	315.357	362.195
2023	Sarız	725	23.000	0	152.234	175.959
2023	Talas	6.750	17.074	44.140	121.342	189.306
2023	Tomarza	453	60.436	145.000	345.497	551.386
2023	Yahyalı	35.475	41.000	1.484	119.473	197.432
2023	Yeşilhisar	38.210	32.136	19.550	271.594	361.490
2023	İL TOPLAMI (Da)	198.077	949.635	356.351	4.526.592	6.030.655

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

6.3.1. KAYSERİ İLİ TOPRAK YAPISI

İlde görülen iklim ve jeolojik yapı farklılıkları ile vejetasyondaki çeşitlilik değişik özelliklere sahip toprakların oluşumuna neden olmuştur. Kayseri’de I-IV. sınıf tarım arazileri 546.221 ha olup, genelde tarım bu araziler üzerinde yapılmaktadır. 1.136.101 ha’ dan fazla alanı olan V-VIII. sınıf arazilerde de işlemeli tarım yapıldığı görülmektedir. Ancak, bu araziler işlemeli tarıma uygun değildir. Tarım alanlarından sonra ikinci sırayı alan mera alanları ve orman alanları VII. sınıf araziler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kullanma kabiliyet sınıfları sekiz adet olup, toprak zarar ve sınırlandırmaları VIII. sınıfa doğru giderek artmaktadır.

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

6.3.2 KAYSERİ'DE HAYVANCILIK

Kayseri, bir ticaret ve sanayi şehri olması ile birlikte, tarım ve hayvancılığın sosyal ve ekonomik hayatın da önemli bir yeri vardır. Özellikle et ve et mamulleri üretimi bakımından ülkemizin önemli illerinden birisidir.

Kayseri ili genelinde hayvancılık, meraya dayalı köy hayvancılığı niteliğindedir. Bu durum özellikle küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği için geçerlidir. 1955 yılında açılan Kayseri Şeker Fabrikası ile 1960'larda açılan yem fabrikaları ve et kombinalarının varlığı, özellikle besiciliğin olumlu yönde gelişmesine katkıda bulunmuştur.

İlde küçükbaş hayvancılık çayır ve meraya dayalı bir özellik göstermekte, masrafsız yetiştiricilik yapılmaktadır. İlde tarım arazilerinin büyük bir bölümü sulanmayan kıraç ve dağlık arazilerden oluştuğundan koyun yetiştiriciliği kendine özgü özellikleri nedeniyle yaygındır.

Merada bitki örtüsü zayıftır. Hayvanlar karınlarını doyurabilmek için çok dolaşmak, her gün ortalama 5-10 km yürümek zorundadır.

Hayvanların beslenmesi geleneksel usullere göre yapılmakta olup, yonca kesim, kuru ot, yaş pancar posası ve saman gibi kaba yemler kullanılmaktadır. Kesif yem olarak da; karma yemler, arpa kırması, buğday kepeği, pamuk tohumu küspesi vb. kullanılmaktadır.

Kayseri sığır besiciliğinin yoğun olarak yapıldığı illerden biridir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi et ve et mamulleri üretim merkezi olmasıdır. Sabit bağlamalı kapalı ahırlarda besicilik yapılmaktadır. Besi süreleri orta ve uzun süreli olup altı ayla bir yıl arasında değişmektedir. Besi materyalini bölgeden temin edilen yerli, kültür ırk ve melezleri teşkil etmektedir. Kayseri ilinde Pınarbaşı, Sarız ve Tomarza ilçelerinde halkın ana geçim kaynağı genelde hayvancılıktır. Buralarda koyun yetiştiriciliğine bağlı olarak mera hayvancılığı yaygındır. Bu ilçelerde son yıllarda sığır besiciliği ve süt sığırcılığı yetiştiriciliği de artmaya başlamıştır.

Pınarbaşı, Sarız, Akkışla, Tomarza, Develi ve Yahyalı ilçelerinde ise yaylacılık öne çıkmaktadır. Yaylalarda üretilen süt, genelde sabit ve seyyar mandıralarda peynir olarak değerlendirilmektedir.

Bütün ilçelerde canlı hayvan pazarları bulunmaktadır. Bunların en büyüğü ve gelişmiş, **Kocasinan İlçesi Et Balık Kurumu** bünyesindedir. Son yıllarda büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık alanında ülke genelinde olduğu gibi Kayseri'de de gerileme gözlenmektedir.

Tablo 19: Kayseri'deki Hayvancılık İstatistik Verileri

Küçükbaş Hayvan Varlığı	Adet (Baş)
Koyun (Yerli)	895.096
Koyun (Merinos)	7.457
Keçi (Kıl)	74.544
Toplam	977.097
Büyükbaş Hayvan Varlığı	Adet (Baş)
Siğir	331.657
Buzağı	87.686
Manda	7.940
Toplam	427.283
Tek Tırnaklılar	Adet
At	1.375
Katır	214
Eşek	2.427
Toplam	4.016
Kümes Hayvan Varlığı	Adet
Yumurta Tavuğu	3.518.731
Et Tavuğu	220.000
Toplam	3.738.731
Arıcılık	Adet (Kovan)
Arılı Kovan	63.112
Toplam	63.112

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

A) KAYSERİ' DE BÜYÜKBAŞ ÜRETİM DEĞERLERİ

Kayseri ilinde büyükbaş hayvan sayısı en yüksek 305.544 adet ile siğir yer almaktadır. Toplam büyükbaş sayısı ise 406.368 adettir.

Tablo 20:Kayseri İlçelerinde Bulunan Büyükbaş Hayvan Sayıları(baş)

İLÇE ADI	BÜYÜKBAŞ SAYILARI			
	SIĞIR	BUZAĞI DANA	MANDA	TOPLAM
Akkışla	6344	1830	0	8174
Bünyan	21700	7097	81	28878
Develi	38324	15151	1212	54687
Felahiye	3480	1033	0	4513
Hacılar	4083	1177	1565	6825
İncesu	16755	4749	2450	23954
Kocasinan	47792	16444	2260	66496
Melikgazi	22308	3747	508	26563
Özvatan	1573	575	0	2148
Pınarbaşı	31765	15682	10	47457
Sarıoğlan	13150	3613	96	16859
Sarız	11973	4197	0	16170
Talas	9188	4045	61	13294
Tomarza	20881	9079	44	30004
Yahyalı	14951	2520	0	17471
Yeşilhisar	7853	2617	123	10593
TOPLAM	272.120	93.556	8.410	374.086

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

B) KAYSERİ' DE KÜÇÜKBAŞ ÜRETİM DEĞERLERİ

Küçükbaş hayvan sayısı en yüksek 860.465 adet ile koyun yer almaktadır. Toplam küçükbaş sayısı ise 946.128 adettir.

Tablo 21:Kayseri İlçelerinde Bulunan Küçükbaş Hayvan Sayıları(baş)

İLÇE ADI	KÜÇÜK BAŞ SAYILARI		
	KEÇİ	KOYUN	TOPLAM
Akkışla	3500	92116	95616
Bünyan	4238	48612	52850
Develi	10856	52581	63437
Felahiye	1970	20230	22200
Hacılar	1771	10178	11949
İncesu	8786	62160	70946
Kocasinan	6406	70101	76507
Melikgazi	2921	15279	18200
Özvatan	1380	13780	15160
Pınarbaşı	5730	131930	137660
Sarıoğlan	1013	28630	29643
Sarız	1383	33631	35014
Talas	1670	25670	27340
Tomarza	2214	64000	66214
Yahyalı	19684	44982	64666
Yeşilhisar	3745	42685	46430
TOPLAM	77.267	756605	833.872

C) KAYSERİ'DEKİ KANATLI VARLIĞI

Dünya kanatlı eti üretiminde son on yılda görülen artış özellikle Asya'da artan tüketimden kaynaklanmaktadır. Diğer bir neden de tüketiciler arasında hayvan refahı, çevreye duyarlılığın artması, sağlık kaygıları ve karbon ayak izi gibi konular nedeniyle tercihin sığır ve domuz etinden kümes hayvanları etine yönelmesidir. Bu durumun artarak devam etmesi ve kanatlı etine talebin artması beklenmektedir. Asya'da artan tüketim özellikle Çin, Hindistan, Endonezya, Pakistan ve Filipinler'de tüketimin artmasındandır.

Türkiye'de 2022 yılında et tavuğu sayısı bir önceki yıla göre %7,1 oranında azalarak 251 milyon adet seviyesine gerilemiştir. 2022 yılında kümes hayvanlarının %68,5'ini et tavuğu oluşturmaktadır.

TEPGE hesaplamalarına göre; 2023 yılı Türkiye tavuk eti üretimi ilk sekiz ay 1,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 22. Türkiye Kümes Hayvan Sayıları (bin adet)

Yıl	ET TAVUĞU	YUMURTA	HİNDİ	KAZ	ÖRDEK
	Ton	Ton	Ton	Ton	Ton
2017	221 145	121 556	3 872	978	492
2018	229 507	124 055	4 043	1 080	533
2019	221 842	120 725	4 541	1 157	520

	ET TAVUĞU	YUMURTA TAVUĞU	HİNDİ	KAZ	ÖRDEK
2020	258 046	121 303	4 798	1 374	560
2021	270 393	121 001	4 579	1 478	540
2022	251 290	109 806	4 579	1 386	433

D) KAYSERİ'DEKİ ARICILIK VERİLERİ

Arıcılık, Anadolu insanının bir geleneği olarak Ülkemizde çok eski dönemlerden beri yapıla gelmektedir. Çok eski bir geçmişe sahip olmasına karşın arıcılığın gelişmesi bilim ve teknolojiye bağlı olarak son yüzyıllarda olmuştur.

Arıcılık, bir tarım ülkesi olan ve nüfusunun yaklaşık yarısı köylerde yaşayan Ülkemiz için ayrı bir önem arz eder. Toprağı olmayan veya az topraklı, orman içi ve kenarı köylerde yaşayan vatandaşlara en kolay iş ve kazanç imkanı yaratmanın yolu arıcılıktan geçmektedir. Çünkü arıcılık; toprağa bağımlı değildir, başlangıç için fazla sermayeye ihtiyaç duyulmadan bay-bayan, genç-yaşlı, eğitilmiş-eğitimsiz gibi toplumun her bireyi tarafından yapılabilir ve bir yıl gibi kısa bir süre içinde gelir getirmeye başlar. Bu özellikleri ve tarımda en ucuz istihdam yaratması nedeniyle arıcılık günümüzün en önemli tarımsal faaliyetleri içinde yer almaktadır.

Diğer yandan, Ülkemizin çok zengin bir bitki örtüsüne ve farklı iklim kuşaklarına sahip oluşu arıcılığımızın gelişmesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Nitekim son 10 yılda kovan varlığımız ve bal üretimimiz yaklaşık iki kat artarak sırasıyla 4 Milyona ve 63 bin tona ulaşmıştır. Ayrıca, Türkiye hem kovan varlığı hem de bal üretimi bakımından Dünyada 4. sırada bulunmaktadır ki bu da oldukça olumlu bir gelişmedir.

Türkiye arıcılık haritasında da görüldüğü üzere bal üretimi daha çok engebeli alanlar da gerçekleşmektedir. Bu sebeple bal üretiminin en yoğun gerçekleştirildiği iller; Ordu, Muğla ve Adana bölgelerinde olmaktadır.

Kayseri' de arıcılık üzerine açılan işletme sayısı 929 adettir. 533 ton toplamda bal üretimi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 23 :Türkiye İllere Göre Bal Üretimi (Ton)

İller	2019	2020	2021	2022	2023
Ordu	17.057	17.213	11.377	19.098	19.007
Adana	11.077	12.172	12.336	12.646	12.280
Muğla	14.688	6.104	3.820	6.578	8.082
Sivas	5.029	5.471	5.744	6.079	6.383
Kocaeli	656	561	555	4.726	4.240
İzmir	3.007	1.493	3.056	3.516	3.626
Mersin	2.352	2.150	3.192	3.295	3.420
Aydın	3.693	3.643	3.254	3.143	3.412
Siirt	663	2.401	2.323	2.498	2.799
Şanlıurfa	1.931	2.120	2.107	2.199	2.370
Diğer	49.175	50.750	48.580	54.520	49.268
Türkiye	109.330	104.077	96.344	118.297	114.886

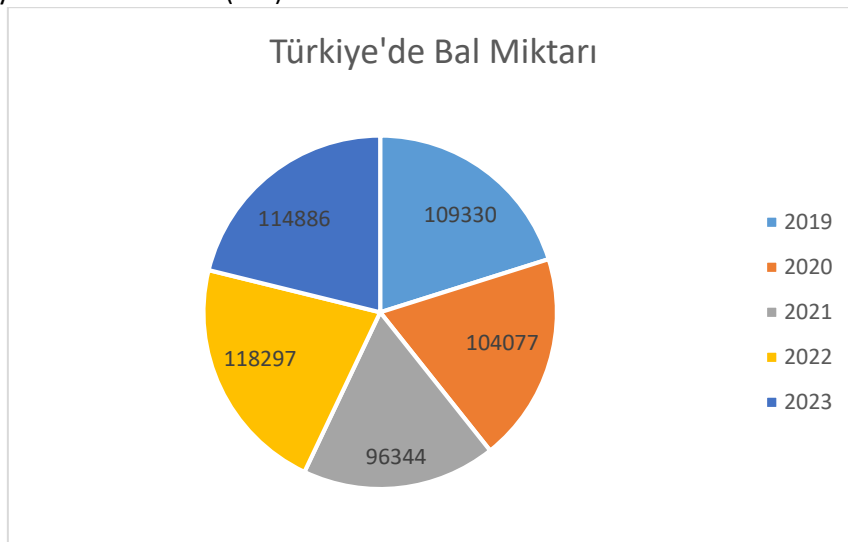
Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı Tarımsal Yatırım Rehberi

Tablo 24: Türkiye'deki Arıcılık Verileri

	ARICILIK YAPILAN KÖY SAYISI	ARICILIK YAPAN İŞLETME SAYISI	YENİ KOVAN	ESKİ KOVAN	BAL	BAL MUMU
	ADET	ADET	ADET	ADET	TON	TON
2017	-	83 210	7 796 666		194 406	4 488
2018	-	81 830	7 904 502		203 922	3 987
2019	-	80 675	7 929 368		198 992	3 971
2020	-	82 862	7 956 933		222 152	3 765
2021	-	89 361	8 456 305		277 089	3 766
2022	-	95 386	8 734 938		249 738	4 165
2023	-	100 399	9 224 881			3 971

Kaynak: TÜİK

Grafik 9: Türkiye'deki Bal Miktarı (ton)

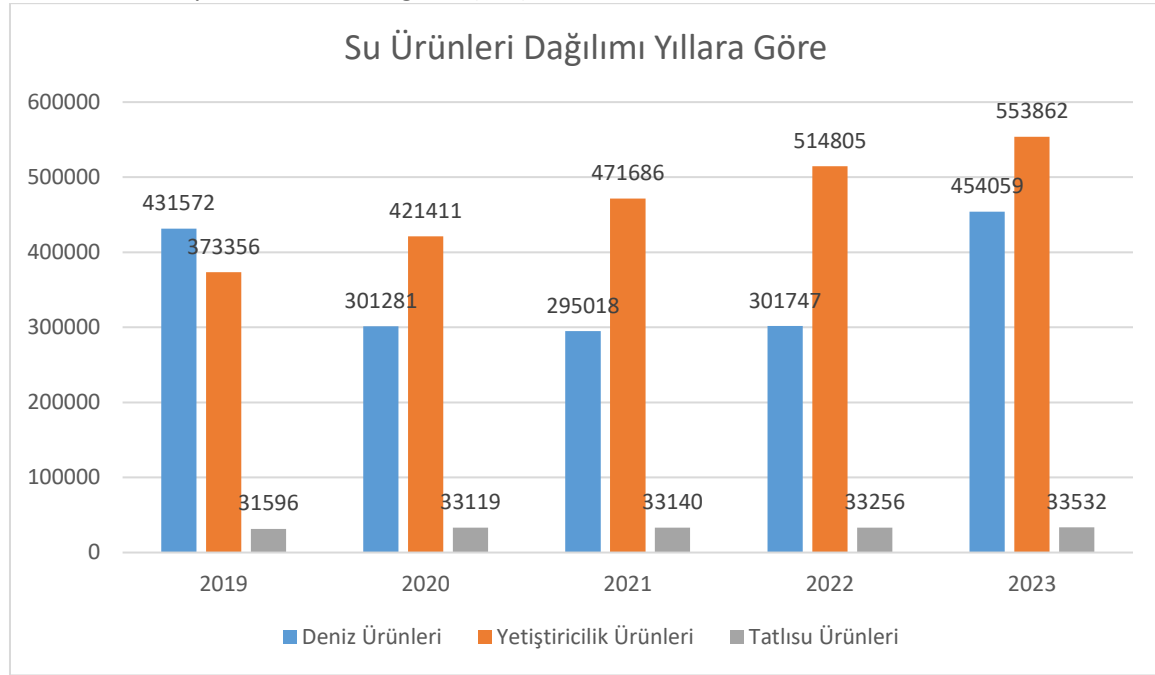

Kaynak: TÜİK

E) KAYSERİ'DEKİ SU ÜRÜNLERİ

Su ürünleri üretimimiz geçmişte avcılık karakterli olmasına karşın, su ürünleri yetiştiriciliğinin üretimdeki payı yıllar içinde artış göstermiştir. Türkiye’de son yıllarda yetiştiricilik sistemlerinde önemli gelişmeler olmuş, denizlerdeki balık çiftliklerinin açık ve derin sulara taşınması buradaki şartlara uygun yeni tekniklerin kullanılmasını zorunlu kılmış, buna bağlı olarak kafes boyutlarında ve yapılarında, ağ sistemlerinde, yemleme sistemlerinde dünya standartlarının üzerinde bir teknoloji uygulanarak iyileştirmeye gidilmiştir.

Grafik 10: Türkiye Su Ürünleri Dağılımı (ton)

Kaynak: TÜİK

Tablo 25: Su Ürünleri Verileri

	DENİZ ÜRÜNLERİ	YETİŞTİRİCİLİK ÜRETİMİ	TATLISU ÜRÜNLERİ
Yıl	Ton	Ton	Ton
2017	322 173	276 502	32 145
2018	283 955	314 537	30 139
2019	431 572	373 356	31 596
2020	331 281	421 411	33 119
2021	295 018	471 686	33 140
2022	301 747	514 805	33 256
2023	454 059	553 862	33 532

Kaynak: TÜİK

6.3.3 KAYSERİ'DE ORMAN VARLIĞI

Tablo 26: Kayseri'de Orman Varlığı Alanları

<u>İşletme</u> <u>Müdürlüğü</u>	<u>Normal</u> <u>Kapalı (ha.)</u>	<u>Normal</u> <u>Kapalı (%)</u>	<u>Boşluklu</u> <u>Kapalı (ha.)</u>	<u>Boşluklu</u> <u>Kapalı (%)</u>	<u>TOPLAM</u> <u>ORMAN</u> <u>ALANI(ha.)</u>
Kayseri Orman İşletme Müdürlüğü	59.539,2	%35,7	107.104,8	%64,3	166.644

KAYSERİ'DE TARIMA YATIRIM YAPMAK İÇİN 10 NEDEN?

- 1- Küçükbaş hayvancılığa uygun ve il arazisinin yaklaşık %40' nın mera arazisi olması, et sektörünün ihtiyaç duyduğu kesimlik hayvan talebini karşılayabilecek bir potansiyelinin olması, et işleme tesislerinin gerek kapasite gerekse nitelik açısından gelişmiş düzeyde olması,
- 2- Kaba yem üretiminde özellikle Pınarbaşı ilçemizde doğal çayırların bulunması nedeniyle hayvancılığa yatırım yapmak isteyenler için uygun doğal ortamın bulunması,
- 3- Yahyalı, Yeşilhisar ve Develi ilçelerinde elma ve kiraz bahçe tesislerinin bulunması, rakımı yüksek olan Sarız ve Tomarza ilçelerinde geç turfanda kiraz üretimine uygun olması,
- 4- Beydeğirmeni besi bölgesi, şeker fabrikası olması, hayvancılık ve tarla bitkileri üretimini cazip hale getirmektedir.
- 5- Su ürünleri üretiminde, özellikle alabalık üretiminde, yüksek miktarda üretim potansiyeline sahip olması, entegre su ürünleri işleme ve paketleme tesisi ile balık yemi fabrikası yatırımlarını cazip hale getirmektedir.
- 6- Meyve, sebze, şeker pancarı, hububat gibi tarım ürünleri üretimine uygun iklim özelliklerine sahip olması yatırımcılar için avantajlar sağlamaktadır. Her türlü tarıma dayalı sanayi tesisine hammadde sağlanması noktasında yüksek üretim potansiyeli, yatırımlar için ili avantajlı bir konuma getirmektedir.
- 7- Son yıllarda gittikçe artan sulama altyapı projeleri ve Develi 2. Merhale Sulama Projesi, Bahçelik Barajı, Sarıoğlan Barajı ve Yamula Barajı proje yatırımlarıyla ilin sulanan tarım alanlarının artacak olması yatırımcılara avantajlar sunmaktadır.
- 8- Kayseri halkında girişimcilik kültürünün bulunması ve sanayi altyapısının gelişmiş olması yatırım için çok önemli avantajlar temin etmektedir.
- 9- 3 adet Organize Sanayi Bölgesi, Serbest Bölge nedeniyle teknolojik yatırım, tecrübeli personel potansiyeli, ulusal uluslararası pazarlara ulaşma imkânlarını artırmakta bu ise gıda sanayine yatırımı cazip hale getirmektedir.
- 10- İlin coğrafi konumu ve ulaşım koşulları ticareti kolaylaştırıcı ve sanayiciyi yatırım yapmaya teşvik edici bir unsurdur.

7. KAYSERİ'DE TARIMSAL YATIRIM İÇİN UYGUN SEKTÖRLER VE ALANLAR

7.1 KAYSERİ'DE ORGANİK TARIM VE İYİ TARIM UYGULAMALARI

İlde organik sebze üretim potansiyeli fazladır ve bu ürünlere yönelik üretim ve tüketim bilinci artmaktadır. Sarız ve Pınarbaşı ilçeleri organik bal üretimi için son derece uygun ve izole bölgeler olduğundan bu bölge bal üretiminde büyük bir potansiyele sahiptir.

Ayrıca Akkışla bölgesi organik tahıl ürünleri üretimine uygun iklim koşullarına sahiptir. Kayseri il merkezinde organik pazarın bulunması, çiftçilerin pazarlama imkânlarını artırmaktadır.

7.2 KAYSERİ İLİ TARIMSAL YATIRIMLAR

A) KAYSERİ'DE MEYVECİLİK SEKTÖRÜ

İncesu ilçesi ağırlıklı olmak üzere ilde yıllık, 28.000 ton sofralık çekirdekli üzüm ve 8.200 ton kurutmalık çekirdekli üzüm üretimi gerçekleşmiştir. Bu bağlamda il, önemli bir üretim merkezi olup üzüm üretiminin geliştirilmesi ile ilgili önemli bir potansiyele sahiptir. Develi, Yahyalı ve Yeşilhisar bölgesi ağırlıklı olmak üzere yaklaşık olarak yıllık 220.000 ton elma, 5.800 ton kayısı ve 2. 250 ton kiraz üretimi yapılmaktadır. Ayrıca bölgede elma, kayısı ve kiraz üretimi hızla artmaktadır. Bu ürünlerin daha iyi değerlendirilmesi için soğuk hava depolarına, ambalajlama ve sınıflama ünitelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca il rakım itibarı ile kiraz üretiminde geç turfanda için önemli bir potansiyele sahiptir. İlimizde meyve suyu üretimi yapan tesislere de ihtiyaç vardır.

B) KAYSERİ'DE SEBZECİLİK VE TARLA

Bünyan, Yeşilhisar ve Yahyalı başta olmak üzere sebze üretimine iklim olarak müsait ilçelerimizdir. Bünyan ilçemizde ekonomik anlamda domates ve Kocasinan ilçemizde yamula patlıcanı yetiştirilmektedir. Sebze özellikle domates, biber, patlıcan gibi fidelerin yetiştiriciliği için Bünyan, Develi, Yeşilhisar, Yahyalı, Kocasinan, Melikgazi ve Talas ilçelerinde yapılacak yatırımların karşılanacağı potansiyel mevcuttur. Takriben 1 milyon 300 bin dekarlık bir alan sulamaya açılmıştır. Bu nedenle sulu tarım alanlarında üretilen sebze

ve endüstriyel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve pazarlanması konularında yatırımlara ihtiyaç vardır. Özellikle patates üretiminin yüksek olması ve diğer patates üretim yapan illere yakınlığı sebebiyle İncesu ve Yeşilhisar ilçelerinde parmak cipslik patates üretim tesislerine, yine Develi, İncesu ve Yeşilhisar ilçelerimizde ise salça üretim tesislerine ve sebze kurutma tesislerine ihtiyaç vardır.

7.3 KAYSERİ'DE LİSANSLI DEPOCULUK

Depolamaya uygun nitelikteki hububat, baklagiller, yağlı tohumlar, pamuk, fındık, zeytin, zeytinyağı ve kuru kayısı gibi standardize edilebilen temel ve işlenmiş tarım ürünlerinin standartları belirlenerek emniyetli ve sağlıklı koşullarda lisanslı depo işletmelerine ait depolarda depolanmasını ve bu ürünlerin ticaretinin yine bu işletmeler tarafından düzenlenen ürün senetleri vasıtasıyla yapılmasını amaçlayan 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu 17/02/2005 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Kanuna istinaden, uygulamaya yönelik olarak bugüne kadar 4 adet yönetmelik, 9 adet tebliğ çıkarılmıştır. Bunlardan bazıları;

- Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Yönetmeliği,
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği,
- Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği,
- Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik
- Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Tebliği

Öte yandan, depolamaya uygun nitelikteki ürünlerin gerek fiziki ve gerekse bu ürünleri temsil eden ürün senetleri vasıtasıyla “anonim şirket şeklinde faaliyet gösteren ürün ihtisas borsalarında” veya böyle bir borsa faaliyette bulunmuyorsa “teknik, kurumsal ve mali alt yapısı yeterli olan ve Bakanlığımızdan izin alan ticaret borsalarında” ticaretinin yürütülmesini düzenleyen **5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 53 üncü maddesi** 01/06/2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Bu Kanuna istinaden, uygulamaya yönelik olarak bu güne kadar 3 adet Yönetmelik çıkarılmıştır. Bunlar:

- Ürün İhtisas Borsalarının Kuruluş, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,
- Ticaret Borsaları ile Ürün İhtisas Borsalarında Alivire ve Vadeli Alım Satım Yönetmeliği
- Türkiye Ürün İhtisas Borsasında Aracılık Faaliyetleri ile Aracıların Gözetimi ve Denetimi Hakkında Yönetmeliktir.

Kayseri’de toplamda 6 adet lisanslı depo bulunmaktadır. Bunlar;

- Develi ilçesinde bulunan Kayseri Şeker Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.
- Felahiye ilçesinde bulunan Kuşat Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.
- Talas ilçesinde bulunan Ruhbaş Lisanslı Depoculuk A.Ş.
- Pınarbaşı ilçesinde bulunan ERC Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.
- Kocasinan ilçesinde bulunan Himmetdede Lisanslı Depoculuk
- Sarıoğlan ilçesinde bulunan Sentinus Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.’dir.

Kayseri Ticaret Borsası, Türkiye Ürün İhtisas Borsası ile sözleşme imzalayarak yetkili acente statüsündedir. **TÜRİB** (Türkiye Ürün İhtisas Borsası) işlem platformu üzerinde ELÜS (Elektronik Ürün Senedi) alım satımı yapılabilmesi için yetkili acenteler tarafından TÜRİB’ te yatırımcı kaydı oluşturulur. Kayseri Ticaret Borsası tarafından şimdiye kadar kaydı yapılan yatırımcı sayısı 7107’dir.

Lisanslı depoculuk sistemi ile;

- 1- Hasat dönemlerinde tarım ürünlerindeki arz yığılması nedeniyle oluşan fiyat düşüşlerinin önlenmesi ve piyasanın dengelenmesi,
- 2- Özellikle finansman sıkıntısı çeken küçük çiftçiler ile ürün sahiplerinin, lisanslı depolara verdikleri ürünleri karşılığında aldıkları ürün senetleri aracılığıyla bankalardan kredi ve finansman sağlamaları,
- 3- Tarım ürünleri ticaretinin herkesçe kabul gören standartları belirlenmiş ürünler üzerinden yapılması, kaliteli üretimin teşvik edilmesi, güvenli bir piyasanın oluşturulması,
- 4- Tarım ürünleri ticaretinin kayıt altına alınması,
- 5- Ülkemizde halihazırda uygulanmakta olan tarım reformunun başarılanması ve tarım ürünleri ticaretinde özel sektör katılımının artırılması,
- 6- Üretimde ve fiyatlandırmada Devlet müdahalelerinin asgariye indirilmesi, bu alana yönelik yapılan yüksek harcamalardan önemli tasarruf sağlanması, serbest piyasa ve fiyat oluşumunu bozan müdahalelerden uzaklaşılması,
- 7- Tarım ürünleri üreticileri açısından kolay pazarlanabilen, iyi muhafaza edilen ve nakliye masrafları en aza indirilmiş bir sistemle istikrarlı ve daha yüksek bir gelir seviyesi elde edilmesi,
- 8- Yatırımcılar için dövize, altına, hisse senedine, faize ve benzerlerine alternatif yeni bir yatırım aracı sağlanması,
- 9- Ürün ticareti ile uğraşan tacir ve sanayicilerimizce, kalitesi bilimsel kriterlere göre belirlenmiş ve fiyat istikrarı sağlanmış ürünlerin kolayca temini,
- 10- Tarım ürünlerinin, fizikî mal ve numune gösterilmesine ve teslimine gerek olmaksızın ürün senetleri veya elektronik ürün senetleri aracılığıyla ticaretinin yapılması,
- 11- Standardı belirlenmiş ürün ve lisanslı depo sistemiyle tarım ürünlerinde vadeli işlem ve opsiyon piyasalarına geçilmesi,
- 12- Ürün depolanması, bankacılık ve sigorta sektörü açısından yeni iş alanlarının oluşturulması,
- 13- Ülkemizin yakınında bulunduğu Orta Doğu, Balkanlar, Türkî Cumhuriyetler ve Asya coğrafyasındaki tarım ürünleri ticaretinde de önemli rol üstlenmesi ve pay sahibi olunması hedeflenmiştir.

8.KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ TARIM ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

8.1 BUĞDAY ÜRETİM DEĞERLERİ

Bir önceki yıla göre, buğday üretimi %11,4 oranında artarak 22 milyon ton, arpa üretimi %8,2 oranında artarak 9,2 milyon ton, çavdar üretimi %11,7 oranında artarak 305 bin ton, yulaf üretimi %12,3 oranında artarak 410 bin ton oldu.

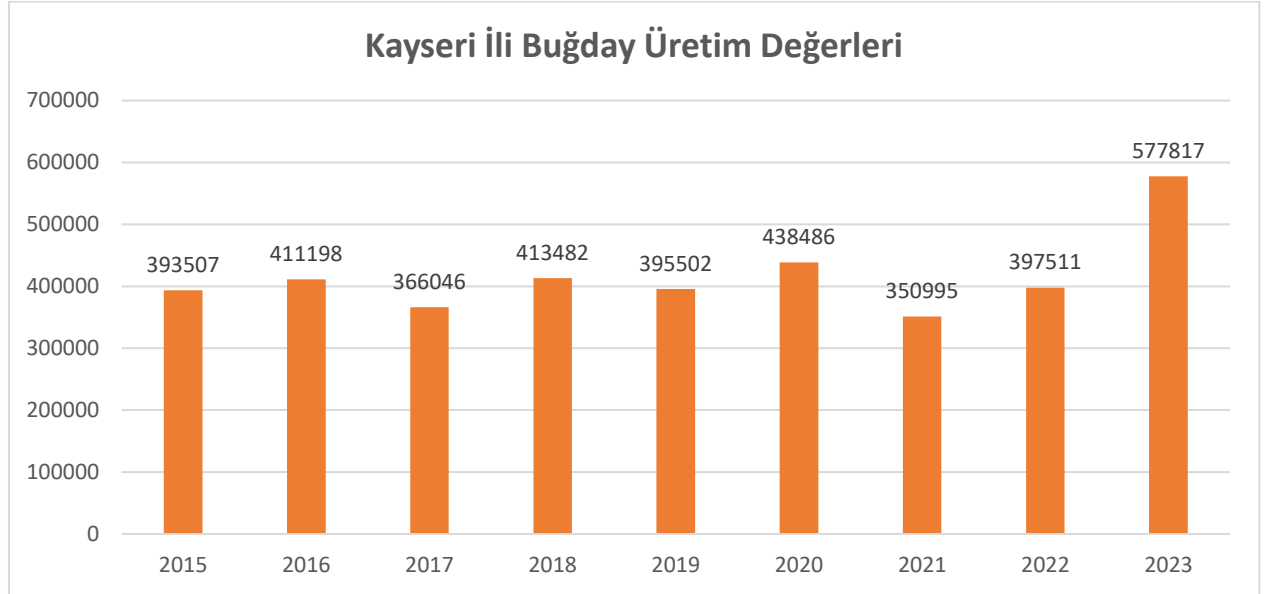
Tablo 27: Kayseri'de Üretilen Buğdayın Türkiye'deki payı(ton)

ÜRETİM	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2016	20.600.000 ton	411.198 ton	1,99
2017	21.500.000 ton	366.046 ton	1,70
2018	20.000.000 ton	413.482 ton	2,06
2019	19.000.000 ton	395.502 ton	2,08
2020	20.500.000 ton	438.486 ton	2,14
2021	17.650.000 ton	350.995 ton	1,99
2022	19.750.000 ton	397.511 ton	2,02
2023	22.000.000 ton	577.817 ton	2,63

Kaynak: TÜİK

Grafik 11: Kayseri İli Buğdayın Üretim Değerleri(ton)

Kaynak: TÜİK

8.2 ARPA ÜRETİM DEĞERLERİ

Avrupa Birliği dünya arpa ekim alanları ve arpa üretiminde ilk sırada bulunmaktadır. Türkiye'de ise arpa yaklaşık 3,2 milyon ha alandan üretime ve ortalama 266 kg/dekar verime sahiptir. Arpa üretimi 2023/24'de 142,1 milyon tona düşmüştür. Türkiye'nin arpa tedarikinde 2023/24 döneminde önde gelen ülkeler Rusya ve Ukrayna oldu. 2022/23'de arpa tüketiminde %86,3 ile yemlik kullanım en büyük paya sahiptir.

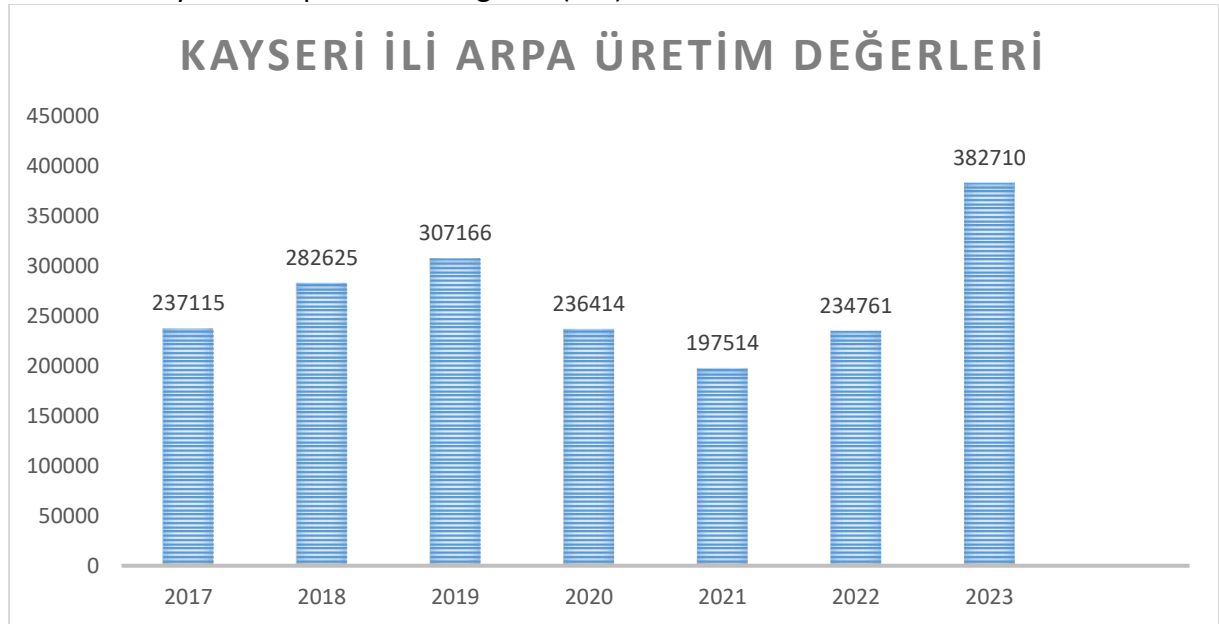

Tablo 28:Kayseri’de Üretilen Arpanın Türkiye’deki Payı(ton)

ÜRETİM	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2016	6.700.000 ton	280.308 ton	4,19
2017	7.100.000 ton	237.115 ton	3,34
2018	7.000.000 ton	282.625 ton	4,04
2019	7.600.000 ton	307.166 ton	4,05
2020	8.300.000 ton	236.414 ton	2,85
2021	5.750.000 ton	197.514 ton	3,44
2022	8.500.000 ton	234.761 ton	2,77
2023	9.200.000 ton	382.710 ton	4,16

Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı Tarımsal Yatırım Rehberi

Grafik 12: Kayseri İli Arpa Üretim Değerleri(ton)

Kaynak: TÜİK

8.3 ŞEKER PANCARI ÜRETİM DEĞERLERİ

Türkiye'de 2022/2023 pazarlama yılında ihraç amaçlı dahil şeker pancarı üretim miktarı 2 milyon 652 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin dünya şeker pancarı üretimindeki payı, 2022/2023 sezonu itibariyle % 9' dur. Bu üretim ile Türkiye dünyada 5. sırada yer almıştır.

Kaynak: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü(TEPGE)

Tablo 29:Kayseri’de Üretilen Şeker Pancarının Türkiye’deki Payı(ton)

ÜRETİM	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2016	19.592.731 ton	1.025.243 ton	5,23
2017	21.149.020 ton	1.167.443 ton	5,52
2018	17.436.100 ton	996.797 ton	5,71
2019	18.054.320 ton	975.120 ton	5,40
2020	23.025.738 ton	1.230.646 ton	5,34
2021	18.250.000 ton	1.154.776 ton	6,33
2022	19.000.000 ton	1.044.649 ton	6,9
2023	23.500.000 ton	1.258.429 ton	5,36

Üreticilerin şeker pancarı ekimi konusunda kararlarını doğrudan etkileyen en önemli faktör pancar alım fiyatlarıdır. Dolayısıyla pancar ve şeker fiyatları, şeker pancarı üretim miktarını belirleyici niteliktedir.

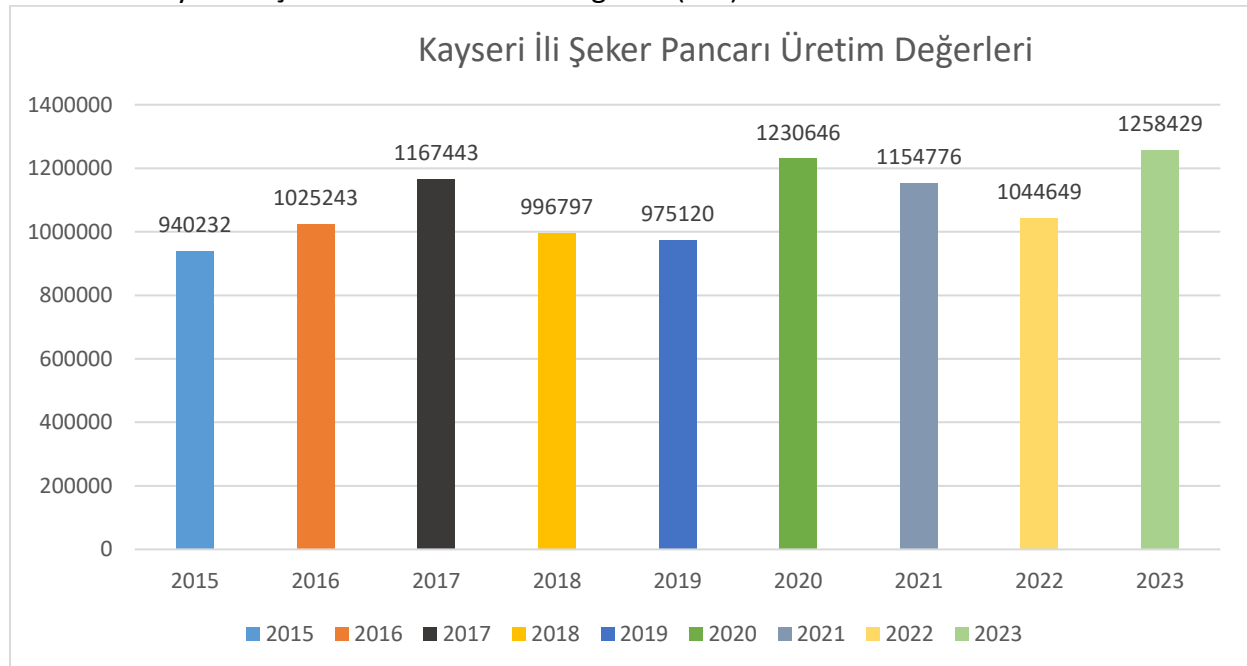
Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Yatırım Rehberi

Tablo 30: İllere Göre Şeker Pancarı Ekim, Üretim ve Verimi

İller	Alan (bin da)	%	İller	Üretim (bin da)	%	İller	Verim (ton/da)
Konya	927	31,14	Konya	6825	35,45	Bursa	7,98
Yozgat	170	5,71	Yozgat	1218	6,32	Karaman	7,76
Eskişehir	166	5,58	Kayseri	1066	5,54	Kayseri	7,52
Sivas	151	5,08	Eskişehir	998	5,18	Sakarya	7,47
Afyonkarahisar	147	4,94	Aksaray	997	5,18	Konya	7,40
Kayseri	144	4,82	Afyonkarahisar	923	4,79	Aksaray	7,36
Aksaray	135	4,55	Sivas	842	4,37	Balıkesir	7,32
Ankara	120	4,02	Ankara	716	3,72	Yozgat	7,19
Tokat	69	2,32	Tokat	439	2,28	Gaziantep	7,03
Muş	65	2,18	Karaman	403	2,09	Uşak	6,58

Kaynak: TÜİK

Grafik 13: Kayseri İli Şeker Pancarı Üretim Değerleri(ton)

Kaynak: TÜİK

9. KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ MEYVE ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

9.1 ELMA ÜRETİM DEĞERLERİ

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ülkemizde 2023 yılında, 167 bin 437 ha alanda, 4 milyon 602 bin 517 ton elma üretilmiştir. En fazla üretilen çeşit 1 milyon 732 bin 915 ton ile Starking olurken, bu çeşidi 1 milyon 115 bin 395 ton ile Golden izlemiştir. Diğer tarım ürünlerinden farklı olarak Türkiye'nin 81 ilinde elma yetiştiriciliği yapılabilmektedir. Ancak toplam üretimin %84'ü yalnızca 10 ilde gerçekleştirilmektedir. Ülkemiz elma üretiminde 1 milyon 169 bin 945 ton ile Isparta lider konumdadır. Türkiye elma üretiminin %25,4'ünü

karşılıyan Isparta'yı, 713 bin 190 ton ile Karaman, 581 bin 304 ton ile Niğde, 448 bin 022 ton ile Antalya, 255 bin 871 ton ile Kayseri, 198 bin 483 ton ile Konya, 176 bin 582 ton ile de Denizli takip etmektedir.

Tablo 31:Kayseri'de Üretilen Elmanın Türkiye'deki Payı(ton)

ÜRETİM YILI	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAY(%)
2016	2.925,828 ton	108.959 ton	3,72
2017	3.032,164 ton	126.829 ton	4,18
2018	3.625,960 ton	127.847 ton	3,52
2019	3.618,752 ton	243.066 ton	6,71
2020	4.300,486 ton	219.999 ton	5,12
2021	4.493.264 ton	282.183 ton	6,29
2022	4.817.500 ton	236.324 ton	4,91
2023	4.602.517 ton	255.871 ton	5,56

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Yatırım Rehberi

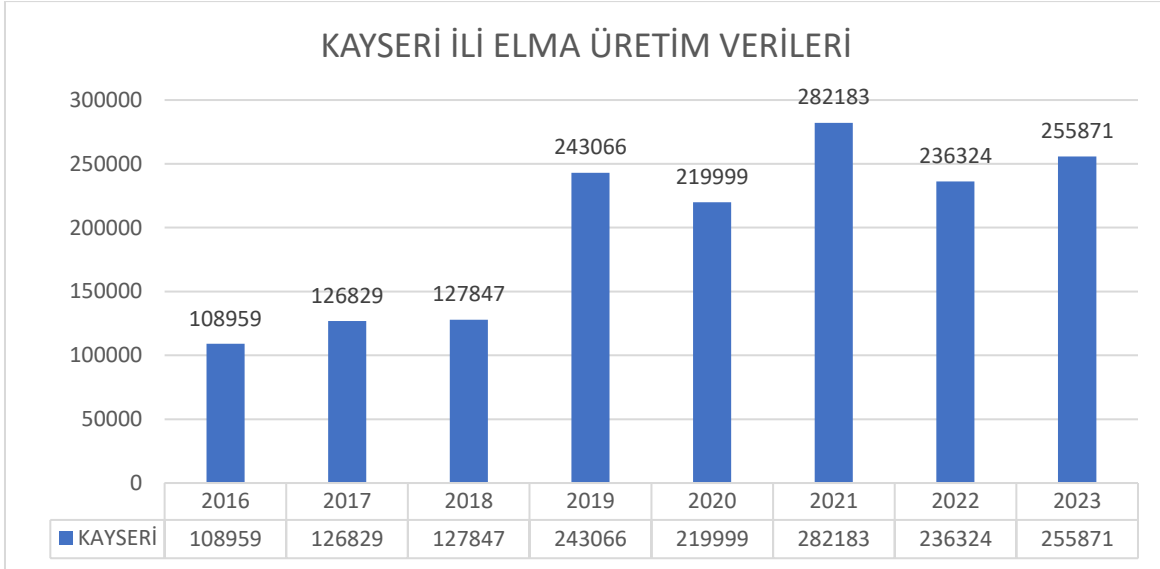
Yaklaşık 35 bin dekada üretilen, kalitesi ve aroması ile iç piyasada yoğun talep gören Yahyalı elması, dünyada da adından söz ettirmektedir. Yahyalı'dan yaklaşık 18 ülkeye ihracat yapılmaktadır. Elmalar, Suriye, Irak, İran, Libya, Lübnan, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Hindistan, Dubai ve Katar gibi ülkelere ihracat yapılmaktadır. Kayseri'deki tek parselde üretim yapan en büyük elma bahçesi Yeşilhisar ilçesinde 2019 yılında 465 dekar alan üzerine tesis edilmiştir. Türkiye'deki en önemli elma üretim merkezlerinden bir tanesi olan ilimiz, elma yetiştiriciliği yapılan iller arasında 5.inci sırada yer almaktadır. İlimizde yaklaşık 4,5 milyon civarında meyve veren ağacımız bulunmakta ve bunun yaklaşık yarısı Yeşilhisar ilçemizde yer almaktadır.

Tablo 32: 2023 Yılı Elma Çeşitlerindeki İstatistikler

YIL	ÜRÜN	MEYVE VEREN AĞAÇ SAYISI (adet)	MEYVELİK ALANI (da)	VERİM (kg/da/ağaç)	ÜRETİM MİKTARI (ton)
2023	Elma (Amasya)	153.109	6.309	86	13.107
2023	Elma (Golden)	285.314	8.705	96	27.393
2023	Elma (Granny Smith)	61.473	1.368	75	4.636
2023	Elma (Starking)	700.100	24.058	94	65.988
2023	Diğer Elmalar	3.624.821	33.483	40	144.747

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

Grafik 14: Kayseri İli Elma Üretim Değerleri(ton)

Kaynak: TÜİK

9.2 KAYISI ÜRETİM DEĞERLERİ

2023 yılı için TÜİK bitkisel üretim verilerine göre; Türkiye’de kayısı üretiminin bir önceki yıla göre %6,6 oranında düşüşle yaklaşık 750 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye 86 bin ton kuru kayısı üretimi ile dünya kuru kayısı üretiminin %52’sini karşılayarak birinci sırada yer aldı. İran ise 24 bin ton ve %14 pay ile ikinci sırada yer almıştır.

Dünya taze ve kuru kayısı üretiminde ilk sırada yer alan Türkiye gen kaynakları bakımından büyük potansiyele sahiptir. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş’ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen 7,7 ve 7,6 büyüklüklerindeki depremler Malatya, Hatay ve Adıyaman dahil 11 ilde büyük yıkımlara neden olmuştur.

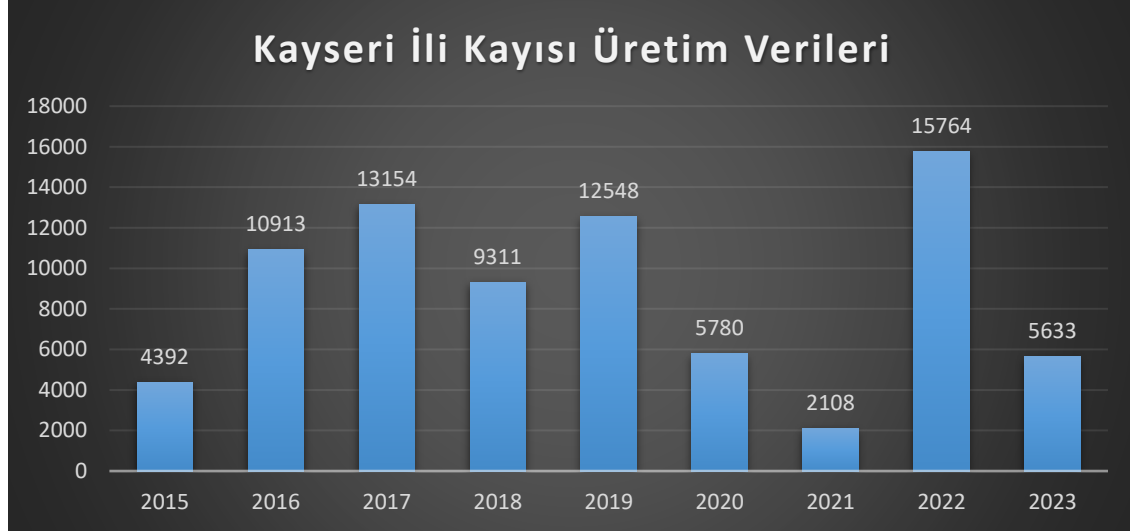
Bölgenin 40,3 milyon dekar büyüklükteki tarım arazisi varlığı ülkemizdeki tarım arazilerinin %16,9'una tekabül etmektedir. Bölgede sürekli konutun yanı sıra geçici konutlarda da sorun yaşanması Temmuz ayında kayısı hasadının başlaması ile birlikte işçi temininde sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Kayısı üretiminin yapıldığı illerde haziran ayına kadar devam eden yağışlar nedeni ile üründe kalite sorunu meydana gelmiştir.

Tablo 33:Kayseri’de Üretilen Kayısının Türkiye’deki Payı(ton)

ÜRETİM (TON)	TÜRKİYE	KAYSERİ
2016	730.000 ton	10.913 ton
2017	985.000 ton	13.154 ton
2018	750.000 ton	9.311 ton
2019	846.606 ton	12.548 ton
2020	833.398 ton	5.780 ton
2021	800.000 ton	2.108 ton
2022	803.000 ton	15.764 ton
2023	750.000 ton	5.633 ton

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Yatırım Rehberi

Grafik 15: Kayseri İli Kayısı Üretim Değerleri(ton)

Kaynak: TÜİK

9.3 KIRAZ ÜRETİM DEĞERLERİ

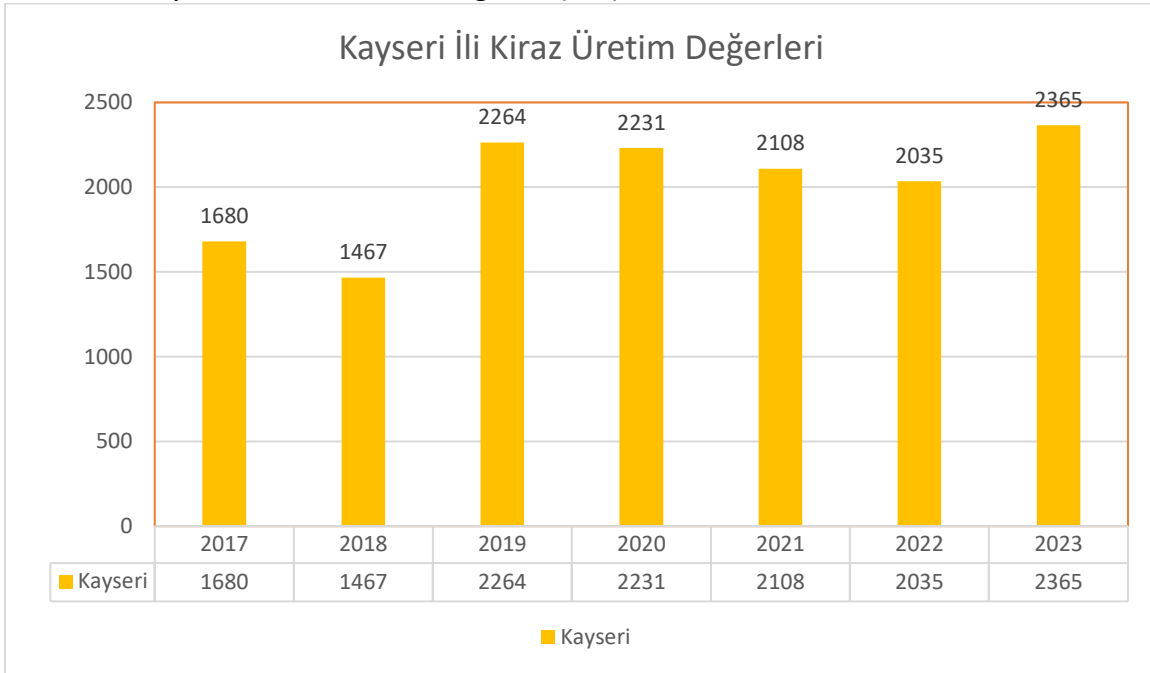
Kayseri, özellikle elma üretimiyle bilinir ancak son yıllarda kiraz üretimi de önemli bir yere sahiptir. Özellikle Yahyalı ilçesi, kiraz üretimiyle öne çıkmaktadır. Kayseri’de kiraz üretimi, son yıllarda artış gösterme eğilimindedir. Üreticilerin kiraz yetiştiriciliğine olan ilgisi ve destekleyici politikalar bu artışta etkili olmuştur. Yetişen kirazların kalitesi, ihracat için de uygun görülmektedir. Bazı üreticiler, ürettikleri kirazları yurt dışına ihraç etmektedir.

Tablo 34:Kayseri’de Üretilen Kirazın Türkiye’deki Payı(ton)

ÜRETİM (TON)	TÜRKİYE	KAYSERİ
2016	599.650 ton	1.446 ton
2017	627.132 ton	1.680 ton
2018	639.564 ton	1.467 ton
2019	664.224 ton	2.264 ton
2020	724.944 ton	2.231 ton
2021	689.834 ton	2.108 ton
2022	656.041 ton	2.035 ton
2023	736.791 ton	2.365 ton

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Yatırım Rehberi

Grafik 16: Kayseri İli Kiraz Üretim Değerleri(ton)

Kaynak: TÜİK

9.4 ÜZÜM ÜRETİM DEĞERLERİ

2023/2024 üretim sezonunda 3,4 milyon dekar alanda, 3,8 milyon ton üzüm üretilmiştir. 2023 yılı üzüm üretiminde Manisa, Mersin ve Denizli ilk sıralardadır. 2023 yılı Türkiye üzüm üretiminin %38,4'ünü çekirdekli sofralık üzüm, %28,2'sini çekirdeksiz kurutmalık üzüm oluşturmaktadır. 2023 yılında Türkiye'nin çekirdeksiz kuru üzüm iç tüketim miktarı ise 50-70 bin ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

Kayseri olarak Erciyes'in eteklerinde 80 bin dekar alanda sofralık ve kurutmalık olarak yıllık 30-31 bin ton üzüm yetiştirilmektedir. İl genelinde Dimrit çeşidi yoğun olarak yetiştirilmektedir. Verim boyutu dekara ortalama 300-400kg olup klasik sistemde genelde susuz toprakta yetiştirilmektedir. İl genelinde de %50' si İncesu da

yetiştirilmekte olup yaygın olarak bilinen Parmak, Karagevrek, Gülüzümü, Beyaz Buludu, Siyah Buludu, Şireder, Çavuş, Karaser Karası, İldeş, Razaki vb. gibi 30'dan fazla üzüm çeşidi vardır.

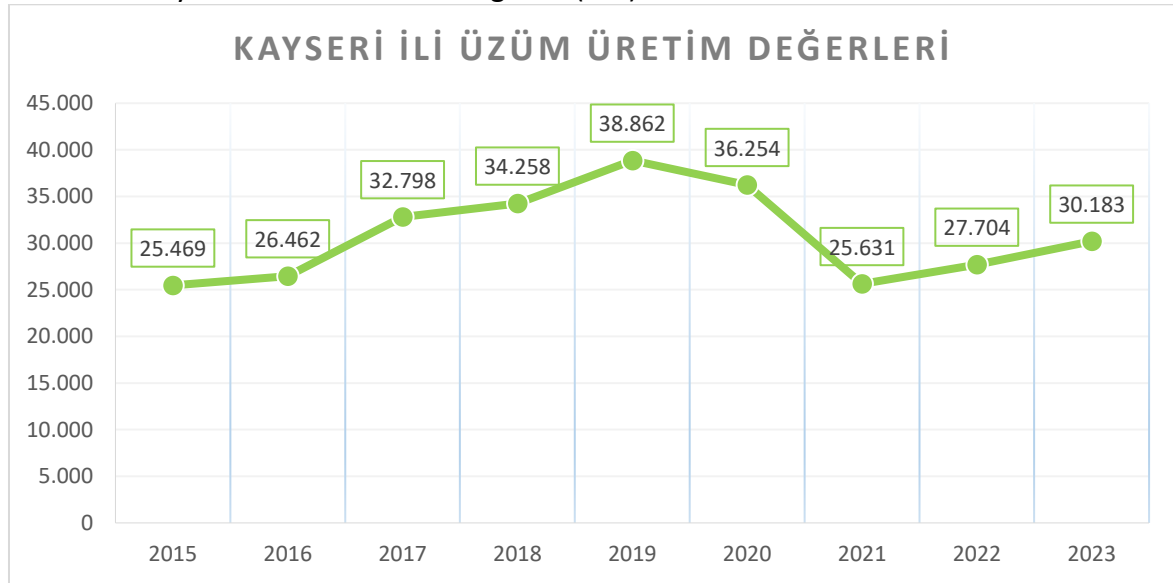
Tablo 35:Kayseri’de Üretilen Üzümün Türkiye’deki Payı(ton)

ÜRETİM (TON)	TÜRKİYE	KAYSERİ
2015	3.650.000 ton	25.469 ton
2016	4.000.000 ton	26.462 ton
2017	4.200.000 ton	32.798 ton
2018	3.933.000 ton	34.258 ton
2019	4.100.000 ton	38.862 ton
2020	4.208.908 ton	36.254 ton
2021	3.670.000 ton	25.631 ton
2022	4.165.000 ton	27.704 ton
2023	3.400.000 ton	30.183 ton

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Yatırım Rehberi

Grafik 17: Kayseri İli Üzüm Üretim Değerleri(ton)

Kaynak: TÜİK

9.5 GILABURU ÜRETİM DEĞERLERİ

İç Anadolu bölgesinde üretim ve tüketimi yaygın olan gilaburu, Sivas'ta Gemerek ilçesi, Kayseri'de de Bünyan ve Akkışla ilçeleriyle öne çıkmaktadır. Üç ilçenin de ürettikleri gilaburu meyvesi, coğrafi işaret tescili ile koruma altına alınmıştır. Türkiye'de gilaburu üretiminin % 65'i Kayseri'ye aittir. Bünyan ve Akkışla, sahip oldukları coğrafi özellikleri, toprak yapısı, iklimi bu iki ilçede kaliteli gilaburuların üretimine olanak sağlamaktadır.

Kayseri ve çevresinde üretimi gerçekleştirilen gilaburu fermente edilerek tüketilmektedir. Çünkü gilaburu yüksek tanen ve polifenol içerikleri sebebiyle acımsı bir lezzete sahiptir. Geleneksel üretim metodunda hasat edilen gilaburu yıkanma işleminin ardından plastik kaplarda 3-5 ay su içerisinde olgunlaştırılmaktadır. Bu sebepten fermantasyon işlemine tabii

tutularak acılığı azaltılmaya çalışılmaktadır. Fermantasyon işlemini takiben meyveler ezilerek gilaburundan meyve suyu elde edilmektedir.

Kayseri'de faaliyet gösteren Kadın Çiftçiler Ekolojik Eğitim ve Üretim Merkezi Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi (KAÇEM) üyeleri, kentte yetiştirilen coğrafi işaret tescilli gilaburu meyvesinden sirke yapmışlardır.

10. KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ SEBZE ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

Sebze ürünleri üretim miktarı 2023 yılında bir önceki yıla göre %0,6 artarak yaklaşık 31,8 milyon ton olarak gerçekleşti. Sebzeler grubu ürünlerinden domateste %2,3, kuru soğanda %10,6, salçalık kapyra biberde %8,2 oranında üretim artışı; karpuzda %7,3, kavunda %11,6, hıyarda %3,4 oranında üretim azalışı oldu.

Tablo 36: Sebze Ekim Alanı ve Üretim Miktarlarının Yıl Bazında Değişimi (ton)

Ürün	2021		2022		2023	
	Üretim Alanı(ha)	Üretim Miktarı	Üretim Alanı(ha)	Üretim Miktarı	Üretim Alanı(ha)	Üretim Miktarı
Sebze	397.168	98.190	385.145	111.081	356.526	114.703

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Yatırım Rehberi

Kocasinan Belediyesi tarafından geleneksel hale getirilen Domates Fidesi Dağıtım Etkinliği her sene yapılmaktadır. 550 bin kök organik domates fidesi dağıtımı yapılmıştır. Kocasinan Belediyesi, sağlıklı toplum, sağlıklı nesiller, sağlıklı yarınlar oluşturmak adına organik ürünlerin üretimi ve tüketimine destek olmak amacıyla bu etkinliği düzenlemektedir. Kayseri'de 'Karahıdır' olarak bilinen bölgenin yerli tohumlarıyla yetiştirilen domates fidelerinin, özelliği; hibrit olmaması, yeniden tohumlanabilmesidir. Karahıdır olarak bilinen ve yerli tohumlardan yetişen ürünler, hem toplumun hem de gelecek nesillerin sağlığını koruma açısından çok değerlidir. Bu ürünlerin çekirdeklerini kullanan çiftçiler, gelecek yıllarda bu tohumları ekerek ürün elde etmeyi devam ettirebilmektedirler. Çünkü bu organik ve yerli domates fidesi; çekirdeğinden kendisini sürdürebilen, yeni fideler oluşturabilen ürünlerdir.

Tablo 37:Yaş Sebze İhracatı Yapılan İlk 10 Ürün

2022-2023 (OCAK-ARALIK AYI) TÜRKİYE GENELİ									
YAŞ SEBZE İHRACATI YAPILAN İLK 10 ÜRÜN									
	ÜRÜN	OCAK-ARALIK 2022		OCAK-ARALIK 2023		DEĞİŞİM ORANI (%)		2023 PAYI (%)	
		MİKTAR (KG)	DEĞER (\$)	MİKTAR (KG)	DEĞER (\$)	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
1	DOMATES	526.407.017	377.127.392	588.321.605	538.664.591	12	43	45	48
2	BİBER	161.538.559	203.246.040	188.793.309	276.366.487	17	36	14	25
3	KABAK	106.396.250	73.479.220	100.964.245	76.632.557	-5	4	8	7
4	HIYAR.KORNIŞON	108.329.628	71.837.309	95.480.963	76.357.370	-12	6	7	7
5	SOĞAN.ŞALOT	188.779.858	26.732.710	127.192.156	37.401.045	-33	40	10	3
6	HAVUÇ.TURP	114.324.700	20.693.463	89.164.113	25.894.078	-22	25	7	2
7	PATLICAN	27.319.936	19.015.977	31.645.671	21.120.770	16	11	2	2
8	KARNABAHAAR	5.005.110	2.286.249	13.821.875	9.307.866	176	307	1	1
9	LAHANA	16.490.432	7.622.484	16.666.097	8.683.126	1	14	1	1
10	PATATES	164.718.224	21.448.271	29.902.914	8.451.466	-82	-61	2	1
	GENEL TOPLAM YAŞ SEBZE	1.444.766.267	846.248.866	1.314.433.162	1.112.561.741	-9	31	100	100

Not: Ürünler, 2023 yılı FOB (\$) değerlerine göre sıralanmıştır.

Kaynak: Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

10.1 PATATES ÜRETİM DEĞERLERİ

Türkiye'nin en önemli patates üretim merkezlerinden Kayseri'de ekim alanı kapasitesinde yüzde 38,39 artış sağlanmıştır. Türkiye genelinde bir önceki yıla göre %9,6 oranında artarak 5,7 milyon ton patates üretilmiştir. Özellikle Bünyan, Pınarbaşı, Tomarza, Yeşilhisar ve Develi ilçelerinde yapılan üretimle Türkiye'nin önemli patates ihtiyacının karşılandığı Kayseri'de hasat edilen patatesler, Nevşehir'deki soğuk hava depolarına götürülmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı ile Kayseri Valiliğinin talimatları doğrultusunda, ürünlere değer katmak amacıyla çiftçiler desteklenmektedir. Kayseri'nin coğrafi ve iklim koşulları nedeniyle patates üretimine elverişli toprakları vardır.

Kayseri'de 2022 yılında yaklaşık 112 bin dekar alanda 490 bin ton patates üretilerek Türkiye'de dördüncü sırada yer almıştır. Türkiye'de yemeklik ve tohumluk patates üretiminde ilk sıralarda yer alan Kayseri'de 2023 yılında ise 704 bin ton patates üretilmiştir. Kayseri, Türkiye'de en fazla patates üretiminin yapıldığı ikinci il olarak kayıtlara geçmiştir.

10.2 PATLICAN ÜRETİM DEĞERLERİ

Anavatanı Hindistan olan patlıcan, sıcaklığı seven 15-35°C arasındaki sıcaklıklarda ticari üretimlerde 6 aylık bir vejetasyon süresinde yetiştirilmektedir. Türk damak zevkinin sevilen bir ürünü olan patlıcan taze, kurutulmuş ve işlenerek tüketilmektedir. Ülkemizde ticari olarak birçok hibrit uzun silindirik, topan ve yarı topan meyve tiplerine sahip patlıcanlar üretilmektedir. Diyarbakır patlıcanı ve coğrafi işaretli Birecik patlıcanı (Urfa) ve Yamula patlıcanı (Kayseri)'de yöresel olarak üretilen genotiplerdir.

Mor renginin üzerindeki beyaz çizgilerinden dolayı "pijama patlıcanı" olarak bilinen tescilli Yamula patlıcanı, Kayseri'nin Yemliha Mahallesi'nin yanı sıra ekim alanı Mahzemin ve Ebiç mahallelerinde yaygınlaşarak yöre halkına kazanç kapısı oluyor. Farklı morfolojik yapısı, kendine has aroması ve çekirdeksiz olmasıyla bilinen Yamula patlıcanı, 980 hanenin yaşadığı yörede neredeyse her aile tarafından ekiliyor.

10.3 KABAK ÜRETİM DEĞERLERİ

Türkiye'nin önemli kabak çekirdeği üretim merkezlerinden biri olan Kayseri çerezlik kabak üretiminin ortalama 4'te 1'ini karşılamakta ve iller arasında ikinci sırada yer almaktadır.

Develi ve Tomarza ilçe volkanik Erciyes Dağı'nın yıllar önce patlaması sonucu toprak yapısının tüf taşlardan oluşması bu taşlardaki gözenekler sayesinde su ve besin maddelerinin tutumunu artırmaktadır ve çok da zengin olmayan ilçe topraklarında çerezlik kabak tarımının yapılmasını mümkün kılmaktadır.

11. TARIM VE HAYVANCILIK DESTEKLERİ

11.1 DESTEKLER

a) İyi Tarım Uygulamaları Desteği

Tablo 38 : İyi tarım Uygulamaları Destek Rakamları(tl/da)

İYİ TARIM UYGULAMALARI DESTEĞİ		SERTİFİKA	(tl/da)
1.KATEGORİ ÜRÜNLER	ÖRTÜALTI ÜRETİM	Bireysel Sertifikasyon	275
		Grup Sertifikasyon	135
	AÇIKTA ÜRETİM	Bireysel Sertifikasyon	90
		Grup Sertifikasyon	45

2.KATEGORİ ÜRÜNLER	Bireysel Sertifikasyon	72
	Grup Sertifikasyon	36
3.KATEGORİ ÜRÜNLER	Bireysel ve Grup Sertifikasyonu	30

Kaynak: Resmi Gazete (15 Eylül 2023 tarihli)

İyi tarım uygulamaları desteği de kategorilerine göre dekar başına 30 ile 275 lira arasında değişecek. Küçük aile işletmelerinin desteklenmesi uygulamalarında dekara 100 lira ödenecek.

b) Mazot ve Gübre Desteği

Tablo 39: Bitkisel Ürünlerde Mazot ve Gübre Desteği Rakamları

ÜRÜNLER	MAZOT (TL/DA)	GÜBRE (TL/DA)	TOPLAM DESTEK (TL/DA)
Buğday, Arpa, Çavdar, Yulaf, Tritikale	103,00	46,00	149,00
Çeltik	250,00	21,00	271,00
Fındık, Kuru Soğan, Yaş Çay, Zeytin, Şeker Pancarı	86,00	21,00	107,00
Nohut, Kuru fasulye, Mercimek, Aspir	103,00	21,00	124,00
Kütlü Pamuk	345,00	21,00	366,00
Patates, Soya	172,00	21,00	193,00
Yağlık Ayçiçeği, Kolza (Kanola)	121,00	21,00	142,00
Yem Bitkileri	94,00	21,00	115,00
Nadas	40,00	-	40,00
Diğer Ürünler	86,00	21,00	107,00

Kaynak: Resmi Gazete (15 Eylül 2023 tarihli)

2022 yılında yapılacak Tarımsal Desteklemeler ve 2023 yılında uygulanacak gübre ve sertifikalı tohum kullanım desteklerine ilişkin Cumhurbaşkanı kararı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) dahil olan çiftçilere Türkiye Tarım Havzaları üretim ve destekleme modeli kapsamında buğday, arpa, çavdar, yulaf ve tritikale için dekar başına 103 lirası mazot, 46 lirası gübre olmak üzere destek sağlanacaktır.

c-)Organik Tarım Desteği

Tablo 40: Organik Tarım Destek Rakamları

SIRA NO	ORGANİK TARIM DESTEĞİ	SERTİFİKA TÜRÜ	(TL/DA)
1	1.KATEGORİ ÜRÜNLER	Ürün sertifikası(bireysel)	180
		Ürün sertifikası (Üretici Grubu)	90
2	2.KATEGORİ ÜRÜNLER	Ürün sertifikası(bireysel)	72
		Ürün sertifikası (Üretici Grubu)	36
3	3.KATEGORİ ÜRÜNLER	Ürün sertifikası(bireysel)	30
		Ürün sertifikası (Üretici Grubu)	30

Kaynak: Resmi Gazete (15 Eylül 2023 tarihli)

Organik tarım için kategorilerine göre dekar başına 30 ila 180 lira destek ödemesi yapılmıştır. Arıcılık kayıt sistemi ve organik tarım bilgi sistemine kayıtlı organik statüde bulunan kovanlar için arı yetiştiriciliği yapan çiftçilere kovan başına 15 lira destek verilmiştir.

• **KÜÇÜK AİLE İŞLETMESİ DESTEĞİ** 2023 üretim yılı için dekara 200 TL ödeme yapılmıştır.

• **KATI ORGANİK-ORGANOMİNERAL GÜBRE DESTEĞİ** 2023 üretim yılı için dekara 30 TL ödeme yapılmıştır.

• **FARK ÖDEMESİ DESTEKLERİ**

Tablo 41:Fark Ödemesi Destek Rakamları

Havza Bazlı Fark Ödemesi Desteği	(kr/kg)
Buğday	100
Arpa, Çavdar, Triticale, Yulaf	50
Aspir	55
Çeltik	10
Dane Mısır	3
Dane Zeytin	15
Kolza(Kanola)	100
Kuru Fasulye, Mercimek, Nohut	50
Kütlü Pamuk	160
Soya	60
Yağlık Ayçiçeği	100
Yaş Çay	30
Zeytinyağı	80

29/6/2009 tarihli ve 2009/15173 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türkiye Tarım Havzalarının Belirlenmesine İlişkin Karar kapsamında yer alan tarım havzalarında, 2023 yılında üretilen ve satışı yapılan ürünlere fark ödemesi desteği yapılır. Yapılacak destekleme ödemeleri, her bir havza için ekli listede belirtilen ürünlerle sınırlandırılmıştır.

Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modelinde belirlenen havzalarda, 2023 yılı ürünü yağlık ayçiçeği, kütlü pamuk, soya, kolza (kanola), aspir, dane mısır, buğday, arpa, çavdar, yulaf, tritikale, çeltik, kuru fasulye, mercimek ve nohut ürünlerine tarımsal veriler ve uydu görüntüleri, dane zeytin ve zeytinyağında ise tarımsal veriler kullanılarak belirlenecek verim değerlerine göre, kütlü pamukta yurt içinde üretilip sertifikalandırılan tohum kullanma şartı aranarak tabloda belirtilen birim miktarlarda destekleme ödemesi yapılır.

Fark ödemesi destekleri için alım satım belgesi (fatura, müstahsil makbuzu ve benzeri evraklar) istenmektedir.

2023 yılı ürünü kütlü pamuk fark ödemesi desteği için dekara en fazla 500 kg'a kadar destekleme ödemesi yapılmıştır.

• BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK DESTEKLERİ

• Buzağı/malak/dişi manda desteği

Temel destek: Programlı aşılama tamamlanmış, 4 ay ve üzeri yaşta, ineklerin doğan buzağılarına 750 TL/baş ödenmiştir.

Üreme parametreleri uygunluk desteği: İlkine buzağılama yaşı en fazla 960 gün veya son iki buzağılama arası süre en fazla 600 gün olan ineklerin doğan buzağılarına ilave 300 TL/baş ödenmiştir.

Ağrı, Ardahan, Artvin, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Iğdır, Kars, Muş, Ordu, Rize, Sivas, Şırnak, Trabzon, Tunceli, Van illerinde doğan buzağılara ilave 400 TL/baş ödenmiştir.

Soy kütüğü ve genomik değer tespiti ilave desteklemesi, Bakanlıkça belirlenecek birim fiyat ve şartlar doğrultusunda yapılmıştır.

Suni tohumlamadan doğan buzağılara ilave 450 TL/baş ödenmiştir.

Döl Kontrolü Protokolü kapsamındaki boğalardan, suni tohumlama sonucu doğan buzağılara ilave 200 TL/baş ödenmiştir.

Buzağı desteklemesi şartlarını karşılayanlar için; buzağı başına ödeme birim miktarlarının 1-20 başa kadar tamamı, 21-100 başa kadar %75'i, 101-500 baş için %50'si ödenmiştir.

Dişi mandalara 1.000 TL/baş, soy kütüğüne kayıtlı dişi mandalara ilave 600 TL/baş, programlı aşılıları tamamlanmak kaydıyla 4 ay ve üzeri malaklara 1.000 TL/baş, soy kütüğüne kayıtlı malaklara ilave 600 TL/baş, suni tohumlamadan doğan malaklara ayrıca ilave 1.000 TL/baş destek ödenmiştir.

• KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK DESTEKLERİ

Tablo 42: Küçükbaş Hayvancılık Destek Rakamları

DESTEKLEME KONULARI		tl/baş
Anaç Koyun Keçi Desteği Damızlık koyun/keçi yetiştiricileri birliklerine üye yetiştiricilerin, Bakanlık kayıt sistemlerine kayıtlı	Anaç koyun	100
	Anaç keçi	100
	Anaç tiftik keçisi	İlave 40
	Göçer yetiştiricilerin anaç koyun keçilerine	İlave 4
Sürü Yenileme Desteği Damızlık koyun/keçi yetiştiricileri birliklerine üye yetiştiricilerin, Bakanlık kayıt sistemlerine kayıtlı anaç koyun ve keçilerinin 16/8/2021- 15/8/2022 tarihleri arasında doğanlarına	Anaç koyun keçi	İlave 200
Sürü Yöneticisi İstihdam Desteği	100 baş ve üzeri anaç koyun-keçi varlığına sahip işletmelere veya sürü yöneticilerine	30000 TL
Koç-Teke Alımı Desteği	Bakanlık ıslah programlarından veya	2000 TL/baş

Bakanlıkça kurulan koç teke merkezlerinde ıslah programlarından alınarak yetiştirilen damızlık koçtekelerden Bakanlıkça belirlenen şartlara göre satın alanlara

• SU ÜRÜNLERİ DESTEĞİ

- Su ürünleri yetiştiriciliği yapanlara, Su Ürünleri Bilgi Sistemine kayıtlı olmak şartıyla, kilogram/adet başına aşağıda belirtilen miktarlara göre doğrudan üreticiye olmak üzere destekleme ödemesi yapılmıştır.
- Kapalı sistemde üretim yapanlar ile kilogram üstü alabalık üretimi yapanlara aşağıda belirtilen miktarda destekleme ödemesi yapılmıştır.
- Denizlerde Bakanlıkça belirlenmiş olan aynı potansiyel alanda, aynı baraj gölünde veya bölgelere ayrılmış baraj göllerinde aynı bölge içerisinde, aynı gerçek ve tüzel kişilere ait birden fazla yetiştiricilik işletmesi var ise bu işletmeler tek bir işletme olarak kabul edilir ve destekleme ödemesi buna göre yapılmıştır.
- Bir işletmenin desteklemeden faydalanabileceği en fazla miktar, toprak havuzlarda balık yetiştiriciliğinde 30.000 kg/yıl, diğerlerinde 350.000 kg/yıl ile sınırlandırılmıştır.
- Kuluçkahanelerde alabalık anaçları için adet başına aşağıda belirtilen miktarda destekleme ödemesi yapılır. Bir kuluçkahanelenin desteklemeden faydalanabileceği en fazla miktar, 10.000 adet/yıl damızlık anaç ile sınırlandırılmıştır.

TARIMSAL ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRMEİNİN DESTEKLENMESİ

• AR-GE DESTEĞİ

Bakanlığın ve tarım sektörünün ihtiyaç duyduğu öncelikli konulara ilişkin bilgi ve teknolojilerin geliştirilmesi ve bunların çiftçiler ile tarımsal sanayicilere aktarılması amacıyla, Bakanlıkça uygun görülen araştırma geliştirme (AR-GE) projelerine 2023 yılından itibaren 3 (üç) yıl süreyle destekleme ödemesi yapılır.

• HAYVAN GEN KAYNAKLARI DESTEĞİ

Hayvan genetik kaynaklarının yerinde korunması ve geliştirilmesi amacıyla Bakanlıkça uygulanan proje kapsamındaki yetiştiricilere, koruma ve geliştirme sürüleri için büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda farklı olmak üzere hayvan başına, arıcılıkta kovan başına, ipekböceğinde kilogram başına aşağıda belirtilen miktarlarda ödeme yapılır.

11.2) KAYSERİ'DEKİ 2023 YILI İL BAZINDA BİTKİSEL ÜRETİM DESTEKLEMELERİ

Tablo 43: Bitkisel Üretim Destek Rakamları

DESTEK ADI	DESTEĞE TABİ ALAN /ÜRÜN TOPLAM (da)/ MİKTAR (kg)	DESTEK MİKTARI (tl)
Sertifikalı Tohum Kullanım Desteği	516.579,100	54.436.705,01
Biyolojik ve/veya Biyoteknik Mücadele Desteği	68.625	359.057,01
Fark Ödemesi Desteği (Hububat,Baklagil ve Dane Mısır)	1.776.278,848	484.241.647,96
Fark Ödemesi Desteği (Yağlı Tohumlu Bitkiler)	1.214,75	148.088,22
Yem Bitkileri Desteği	120.490,817	9.752.230,79
Mazot ve Gübre Desteği	3.480.179,461	468.322.736,41
Sertifikalı Fidan Kullanım Desteği	17,759	12.309,00
Sertifikalı Tohum Üretim Desteği	6.632.950,000	728.659,000
Küçük Aile İşletmesi Desteği	141,231	28.246,20
Bombus Arısı Desteği	28,510	5.700,00
Lisanslı Depoculuk Desteği	159.010,059	1.482.892,89
Katı Organik-Organomineral Gübre Desteği	195.110,256	5.853.307,68
İyi Tarım Uygulamaları Desteği	32.036,866	2.634.971,16
Organik Tarım Desteği	354,687	26.233,26
TOPLAM		1.028.032.784,59

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

KAYSERİ

Ticaret Borsası

 SANAYİ MAHALLESİ,
KOCASINAN BLV.
NO:70 38010
KOCASINAN/KAYSERİ

 +90 (352) 336 68 88
+90 (352) 336 03 73

   KAYSERİ TB KTB TV

WWW.KAYSERİTB.ORG.TR

